

NEMZETI

A Nemzeti Színház magazinja ● 2017. január–február

BOZSIK Yvette
BAKOS-KISS Gábor
ZSÓTÉR Sándor

Az Úr komédiásai

Bara Margit emlékezete

'56 a Nemzetiben

februári műsorral, előadás- és programajánlóval

Rabság, szabadság – Valerij Fokin • **Világsház** – Purcarete Faustja a MITEM-en • **Nézőpontok** – Balázs Géza, Kukorelly Endre • **Premiergalériák** – A miniszter felesége, III. Richárd • **Előadásajánlók** – Szentivánéji álom, A krokodilus, Tóth Ilonka, Szenvedély • **Turné anno '57** – Soprontól Szuhakállóig tájoló Nemzeti • **Színház-történet** – Jászai Mari (nem) hétköznapi szerepei • **Tőrőcsik Mari** – Hallottak-e Latinovits Zoltáról?

Rabság, szabadság

A színház, a színházban való létezés nemcsak munka vagy hivatás, de életforma is. Ahogy az ember élete, a világhoz való viszonya is folyamatosan változik, úgy változik és formálódik a színházi léte is – egy dolgot azonban mindig érdemes megőriznie: az alkotói szabadságot.

A művészet számára a legmegfelelőbb, ihletett állapot az extrém, a különleges helyzetek keresése, mert ez ad lehetőséget a megszokott, megcsontosodott lét kibillentésére, továbbgondolásra. Hála Istennek, a színházban mindig megtalálhatjuk az ilyen szituációk lehetőségét, mivel egy társulat mindig élő közösség, egy „élő gépezet”, ahol mindenkinek megvannak a saját ambíciói, vágyai, törekvései. Így aztán – ahogy egy családban is – az alkotói élet feszültsége eleve adott, vagy determinált, soha nem nyugodhatsz meg, soha nem ülhetsz a babérjaidon. Amíg keresel, amíg kíváncsi vagy a világra, addig meg tudod szólítani a világot, mint a gyermekek, és akkor a világ is reflektál terád – így formálható, teremthető a jelen, a jelenünkön keresztül pedig a jövő.

Úgy gondolom, hogy korunk művészetének legfontosabb feladata – ahogy talán mindig is az volt –, hogy megértsük: milyen embert „építünk”, hogyan formáljuk az ember személyiségét a jövő számára. Nem mindenki tudatosul, hogy ez mekkora felelősség. Hiszem, hogy van választás – és meggyőződésem, hogy a művészet által képesek vagyunk jobbítani az emberen, és jobbá válva az ember képes magából „kiszorítani a rabot” – Csehov megfogalmazása szerint. Mert a rab is ember, de saját ambícióinak, egoizmusának rabja. A színház pedig rá tud mutatni az emberi lét lényegére – a lélek, a szellem szabadságára.

Korunkban talán ez a legnehezebb – úgy megőrizni az alkotó, teremtmény szabadságot, hogy közben nem tagadjuk meg a tradíciót, hanem újragondoljuk és továbbvisszük. A színház sohasem válhat önmaga múzeumává, mert onnantól kezdve egy lesz a „holt színházak” közül, Peter Brook szavaival élve. De nem is rombolhatja le öncélúan mindazt, amit a korábban élt mesterek már létrehoztak.

A színház tehát, mint a jelen művészete, egy törekény híd a múlt és a jövő között.

VALERIJ FOKIN

A krokodilus című előadás rendezője

10 LELKEKHEZ SZÓL

„Minél magasztosabb a történet, minél titokzatosabb és mélyebb az a hit, amit Ferenc megél, annál inkább kell ügyelnem arra, hogy a hamis pátosz nehogy éppen azt a mindenen átható derűt oltsa ki, amitől Ferenc olyannyira hiteles és szerethető volt.” *Bakos-Kiss Gábor*

24 FAUST

A szebeni Faust több mint egy színházi előadás! Szenvedélyes, felkavaró és zsigeri. Egy erőteljes személyes tapasztalat a megismerésről, hitről, szenvedésről és szerelemről. Purcärete Faustját a rendezés komplexitása teszi különlegessé.

28 RENDEZŐI VARÁZS

„Mindig azok hatnak rám, akikkel éppen dolgozom. Nem bújhat ki az ember a bőréből, és nem lehet betáplálni valamit, ami nincs. Nem tudok senkitől semmit ellopni vagy sorvezetőként használni, az már nem én lennék.”

Zsótér Sándor

34 SZÉPSÉG, TEHETSÉG

„...kijöttem a színház hátsó bejáratán, az egy nagyon ronda, piszkos udvar, és vigasztalanul szemerkélt az eső. Kiléptem azon a ronda kapun és ott álltam egy kicsit, ott, az esőben, és akkor arra gondoltam, hogy befejeződött az én pályafutásom. Szép lassan elmentem a buszmegállóba és hazamentem. Egyedül.” *Bara Margit*

NEMZETI

A Nemzeti Színház magazinja 2017. január–február

Ingyenes időszaki kiadvány
IV. évfolyam, 5. szám

Főszerkesztő:

Kornya István

A szerkesztő munkatársa:

Görömbölyi László

Fotó:

Eöri Szabó Zsolt

Kiadó: Nemzeti Színház Nonprofit Zrt.

Felelős kiadó:

Vidnyánszky Attila vezérigazgató

Arculat:

Kónya Ábel

Címlap:

Udvaros Dorottya és Rácz József A miniszter felesége című előadásban
(fotó: Eöri Szabó Zsolt)

Jegypénztár

1095 Budapest, Bajor Gizi park 1.
tel.: +36-1-476-6868

Nyitvatartás:

hétköznap 10-18 óra, munkaszüneti és
ünnepnapokon 14-18 óra között, illetve az
előadások kezdetéig.

Jegyiroda

1061 Budapest, Andrássy út 28.
tel.: +36-1-373-0963, 373-0964, 373-0995

Nyitvatartás:

hétköznapokon 10 és 19,
szombaton 11 és 19 óra között, vasárnap zárva
jegyrendelés: jegy@nemzetiszhaz.hu

www.nemzetiszhaz.hu

Nyomdai előkészítés:

Inform-Line Stúdió Bt.

Nyomda:

Crew Kft.

Megjelenik 8000 példányban
Médiaajánlat: 30/508-4711
Lapzártá: 2017. január 20.

Az

Isten ostora, Körhinta, Éden földön,
Hazát és szerelmet keresek, Tóth Ilonka,
A Gulag virágai

című előadások támogatója a Nemzeti Kulturális Alap.

14

18

25

28

37

45

Premier

Az Úr komédiásai

- 7 Egy flamand Szent Ference // Ghelderode és Az Úr komédiásai
8 Egy derűs szent élete // Bozsik Yvette
10 Lelkekhez szól // Bakos-Kiss Gábor
12 Assisi Szent Ferenc élete

Premiergaléria

- 14 A miniszter felesége
Nézőpont
16 Balázs Géza: Hangos, durva jelekből ért a világ?
17 Kukorelly Endre: Vidám hétfő

Premiergaléria

- 18 III. Richárd
Előadásajánló
20 Szentivánéji álom, Tóth Ilonka,
A krokodilus, Szenvedély

MITEM

- 24 Faust
26 Program

Portré

- 28 „Nem hiszek a rendezői
varázsban” // Zsótér Sándor

In memoriam

- 34 Szépség és tehetség harmóniája
// Bara Margit

'56 a Nemzetiben

- 38 Hatvan éve történt

Színház-történet

- 42 Gajdó Tamás: Koturnusban
született (Jászai Mari)

Beszélgetőkönyv

- 44 Hallottak-e Latinovits Zoltánról? //
Törőcsik Mari

A Nemzeti hírei

Programajánló

Váltson bérletet!

Havi műsor – február

Folyóirat

- 54 Szenáriúm – január

Berzsényi Krisztina
jelmeztervei

MICHEL DE GHELDERODE AZ ÚR KOMÉDIÁSAI

Képek Assisi Szent Ferenc életéből

Michel de Ghelderode

(Ixelles, 1898 – Brüsszel, 1962)

Francia nyelvű belga drámaíró. Hatalmas életművet hagyott hátra, amelynek legfontosabb részét félszáz drámája jelenti. Volt házitanító, könyvesbolti eladó, katona. Húsz éven át városházi írnokként kereste kenyerét.

Az 1920-as években fedezte fel a Flamand Népszínház. Számukra írta 1926-ban a *Képek Assisi Szent Ferenc életéből* című drámáját is. Miután a társulat feloszlott, a közönség nélkül maradt szerző lázasan alkotott: 1931 és 1937 között tizenhárom darabot írt a bemutatás minden reménye és lehetősége nélkül. A 30-as évek végén kapta meg az addig hiába várt elismerést, a belga Drámaírói díjat, amikor már lezárta életművét (csupán két drámát írt ezután).

1947-ben Párizs felfedezte az elfelejtett belgát (vagyis franciául író flamandot). Játsszák többek között az *Escurialt*, a *Pokoli pompát*, a legjobb francia rendezők – Roger Planchon, René Dupuy, Jean Le Poulain, Marcel Lupovici – állították színre egy-egy drámáját. A neves kiadóknál, a Gallimardnál megjelent az életmű. A nagy érdeklődés és népszerűség 1953-ban épp olyan hirtelen maradt abba, ahogyan pár évvel korábban feltámadt. Haláláig visszavonultan élt.

EGY FLAMAND SZENT FERENCE

Michel de Ghelderode és Az Úr komédiásai

„Brüsszel egyik peremkerületében, Schaerbeekben, a városháza egyik parányi irodájában betörök a tetőablak. Az ott dolgozó kistisztviselő nem mer szólani fölötteseinek; inkább egész télen lavórban fogja fel a becsorgó vizet. A kistisztviselő, igaz, mindenkitől fél, de a lelkiismerete sem egészen tiszta. Mert munkaidejét ugyan írással tölti ki, de nem aktákat körmöl, hanem kéziratokat, melyeket aztán este átad gépelésre feleségének. Hacsak nem lelnek rá az árkusokra a munkatársak, akik miszlikbe tépik, rosszabb esetben az illemhely papírtartójába teszik őket” – idézi Szántó Judit a Michel de Ghelderode-ról írt portréjában a jellemző anekdotát. Visszahúzódó, ugyanakkor külön figura volt. Erre utal az is, hogy lakása, akárha drámáinak díszleteivel – kolumbiai maszkokkal, cukorból készült mexikói halálfejekkel, miseruhákkal, hintalóval és bábfigurákkal – volt telezsúfolva.

„Ghelderode a belga költészet nyakékének záró gyémántja” – mondta róla kortársa, a francia író, Jean Cocteau. A belga jelző nagy kérdés. „Francia nyelvű író vagyok azon a földön, ahol belga nyelv nem létezik (...). Én nem vagyok belga író. Se belgiumi író, se Belgiumban élő író. Én ember vagyok, aki egy szobában ül és ír. Flamand Flandrián kívül, de flamand az időben, és ezt a Flandriát fejezem ki, ez a Flandria éltet mágikus erővel, mindent tőle kaptam, és rajta kívül nem létezem...”

Az 1920-as években a Flamand Népszínházzal való kapcsolat Ghelderode számára nagyszerű, termékeny időszakot hozott: volt tár-

sulat, amely várta és előadta a színműveit. Az ő rendelésükre írta Szent Ferenc halálának 700. évfordulójára a *Képek Assisi Szent Ferenc életéből* című darabot is, amelyet a Nemzeti Színház *Az úr komédiásai* címen mutat be.

„Testvéreim, szegény emberek, mindig a fény fog győzni!... A nap!... amely megvilágította útjaimat, megvilágítja a ti útjaitokat is, szegény emberek szerete a világon, szabadulások felé menet!...” – mondja Ferenc halála pillanatában Ghelderode gyönyörű darabjában. „Hosszú és fájdalmas utat tesz meg Ferenc az öröme ébredésig, hiszen szorongásoktól és félelmektől meggyötört szívét kell tisztára mosnia, hogy ott meglelje Istent. Ezen az úton vezet végig bennünket Ghelderode egy lélek felemelkedésének történetét tárva elénk, amely történetben minden figura, még a legvisszataszítóbb is valójában különböző szerepekben e lélek segítője. A Halál maga is félelmetes tábornokból végül fényes angyallá nemesül, aki az anyagi világból való szabadulást hozza el Krisztus szegényének” – írja a darab új és teljes fordítását készítő Ridg Zsófia dramaturg.

A Ghelderode-művek magyar bemutatóinak sora 1978-ban kezdődött az *Escuriállal*. Ezt követően a *Barrabás*, a *Bolondok iskolája*, a *Vörös mágia*, a *Pokoli pompa*, *A titok kapujában*, a *Pantagleize* és *A nagy halál balladája* is színre került. A *Köszöl a nagy kaszásból* Ligeti György komponált operát. *Virágos kert* címen pedig az Új Színház készített előadást a *Képek Assisi Szent Ferenc életéből* szövegének felhasználásával.

EGY DERŰS SZENT ÉLETE

Bozsik Yvette rendező-koreográfus

Látvány, tánc, mozgás, próza, zene, látomásos színpadi költészet – Bozsik Yvette összművészeti előadást rendez a Nemzeti nagyszínpadán. A keresztény világ egyik legnépszerűbb és legderűsebb szentjének életét ismerhetjük meg: egy lélek útját. Az ősbemutató próbái alatt beszélgettünk.

Az előadás alcíme: Képek Assisi Szent Ferenc életéből. A madaraknak prédikáló szent élettörténetét ismerjük majd meg?

– Igen, de Michel de Ghelderode műve nem historikus, nem történelemkönyvként vezet végig bennünket Ferenc élettörténetén, és nem is szentimentálisan fogja meg a témát. Végigjárjuk Ferenc életének főbb stációit – a megtérést, a vagyonról való lemondást, a madaraknak prédikálást, a rend alapítását, a gyógyítást, a halált és a mennyországot. Mindezt azonban nem történeti hűséggel tesszük – a szerző sem így írta meg –, hanem a Ferenc lelkében zajló látomásokon keresztül. Nem idézzük meg a középkort, Ferenc korát, de nem is a mában játszódik majd az előadás, hanem egyfajta absztrakt térben és kortalanságban. Amikor elkezdtem foglalkozni a szöveggel, végig az volt az érzésem, mintha azt látnánk Ghelderode, mivel szembesülne Ferenc a mi korunkban.

Ghelderode ünnepi darabnak írta meg a művet 1926-ban, Szent Ferenc halálának 700. évfordulójára mutatták be.

– És igencsak provokatívnak értékelte az akkori közönség.

Mitől volt akkor provokatív?

– Ghelderode saját korának minden rezdülésére érzékeny volt, amelynek valahogy a velejét, a lényegét ragadta meg a művében. A 20. századi ember bizonytalanságát, tévelygését, hitetlenségét és éhségét a hitre. Nem a felszínt írta meg, nem az eseményeket, nem társadalmi kérdéseket boncolgatott, hanem a mélyben lévő folyamatok esszenciáját kutatta. A háború – ne felejtjük, még nagyon friss volt az első világháború élménye –, a sajtó, a bankvilág, a kapitalista gazdaság embertelensége megidéződik ebben a hatalmas vízióban. Ghelderode kora művészeti áramlatait jól ismerte, a színházi avantgárdtól az expresszionista filmen keresztül a keleti ihletésű bábjátékokon át az akkor divatos mozdulatművészeti ág (a Waldorf oktatásban máig használt) euritmiaig. Mindezeket bele is gyúrta a darabjába, és nagyon új volt, amit és ahogyan megfogalmazott. Egyfelől tehát nagyon aktuális volt a történet, és az őszinteség, a látomásosság riaszthatta, döbbsenhetette meg a kortársait.

Ma is modern az, ami egykor az volt?

– Mindig nagy kérdés, ha valami tíz, ötven vagy száz évvel ezelőtt nagyon új, megdöbbentő, provokatív volt, hogyan hat ma. Az egykor

különös, újító művészeti kifejezésmódok ugyanis beépülnek a kultúránkba, megszokottá válnak. Sokszor nem is értjük, miért okozott egy-egy mű akkora felháborodást a bemutatásakor. Az egykori „modern” hatását újra kell gondolni annak érdekében, hogy a szerző általam igaznak tartott és nagyon is mához szóló – nem tudok jobb szót: mondanivalóját – színpadra vigyük.

A szerző és a darabja is ismeretlen a magyar közönség számára. Ön hogyan talált rá?

– Cziegler Balázs díszlettervező, akivel számos produkcióban dolgoztunk már együtt, ajánlotta ezt a művet, aminek díszlettervével diplomázott annak idején. Én magam korábban nem ismertem. Rideg Zsófia dramaturggal, aki lefordította a darabot, sokat beszélgettünk róla, és hamar világossá vált számomra, hogy összművészeti jellege – a látvány, a tánc, a mozgás, a próza, a zene, a látomásos színpadi költészet – nekem való, izgalmas anyag, amivel érdemes foglalkozni. És érdekel az út, amit Ferenc bejárt...

Művészi értelemben, vagyis, hogy miként lehet ezt színpadra állítani? Vagy a hit felől közelítve?

– Mindkettő igaz. Ghelderode darabja lehetőség arra, hogy olyasmit csináljak, amit eddig még nem. Mindig tovább kell lépnem, mert nem szeretném azon kapni magam, hogy ismétlem önmagam. De igaz azért is, mert a nagyszüleim hívó katolikusok voltak ugyan, de a szüleimtől már nem kaptam vallásos nevelést, hasonlóan sokakhoz az én generációból. Ma már viszont egyre inkább foglalkoztat a hit. Igen, az én életemben is voltak sokk, amelyek megváltoztattak. Na de hol vagyok én attól a következetességtől – minden kétségével együtt –, ahogyan Ferenc eldobja, elutasítja a gazdag örökséget, a tehetős család sarjaként biztosított életet, egy másik életért, amelyet Istennek szentel. Az ember könnyen mond olyat, hogy másként kellene élni, hogy ki kellene vonulni a természetbe! Aztán minden marad a régiben. Vagy mégiscsak tudunk változtatni valamit az életünkön? Jobb emberré válhatunk? Ő megtette. Nem az árral úszott, hanem kérdéseket tett fel, amire megpróbált a maga következetes módján felelni. És hát tudjuk, hogy aki kérdez, aki elégedetlen, aki változtatni akar, és tesz is ezért, azt lenézik, arra legyintenek, naivnak tartják. Így volt ez régen is, így van ez

ma is. Arra tanít bennünket Szent Ferenc, hogy lehet és kell dönteni az életben, hiszen ő is választhatta volna a pompát, a gazdagságot, de mégsem ezt tette, hanem mindenről lemondott, hogy így kerülhessen közel ahhoz, akit mindennél jobban szeretett, Istenhez.

Kik az előadás címében lévő komédiások?

– Ezt önmagáról mondta Ferenc: *Én az Úr komédiása vagyok*. És ez megtetszett, mert talán többet mond az előadásban is megjelenítendő derúról, mint az egyébként tényszerű eredeti cím: *Képek Assisi Szent Ferenc életéből*. A rámért csapásokat ajándékként, derúval élte meg, és a leprások, a kísértők, a betegségek, a halál mind angyalokként jelennek meg, akik vezetik ezen a nehéz úton. Ghelderode figurája nem holmi fennkölt, eleve szent alak, hanem esendő, kétségektől, kísértésektől gyötört ember, akit az elhivatottság éppúgy jellemez, mint a humor és a vidámság. Ferenc magára vette azt a szerepet, hogy kinevessék. Megőrizte gyermeki lényét, egyszerűségét, amit együgyűségnek gondol a külvilág, miközben arról a természetességről van szó, ami az életét vezérelte: a szeretetről. És benne vagyunk ebben a címben mi alkotók is, mert a komédiások maguk a színészek, akik az ő történetét most elmesélik.

LELKEKHEZ SZÓL

Bakos-Kiss Gábor – Szent Ferenc

A Tóth Ilonka című előadásban a rossz oldalon áll: a beismerő vallomást kierőszakoló Szentgáli nyomozót alakítja. Az évadban egy újabb főszerepre készül. Az Úr komédiáisaiban a jót képviseli Szent Ferenc alakítójaként.

Milyennek képzeled Assisi Szent Ferencet?

– Az a fajta ember volt, aki úgy kritizál, tiltakozik, hogy közben épít. Nem arról beszél, hogy mi miért rossz, hanem utat mutat. Mert ugye bár kritikát könnyen mondunk, de aztán nincs tovább. Nincs elképzelés, terv, erő és tehetség a változtatásra és a jobbításra. Ferenc testestül-lelkestül átadta magát annak a feladatnak, elhívásnak, amit fentről, Istentől kapott. Nemcsak beszélt a jézusi szegénységről, hanem úgy is élt.

Mitől szerethető Ferenc alakja?

– Engem a derűje ragadott meg. Mindent ezen keresztül élt meg és ennek jegyében cselekedett. Ez a kép él róla az emberekben a madaraknak prédikáló, naiv, idealista figuráról, erről szólnak a filmek, a gyerekeknek írt mesekönyvek, és a szerző, Michel de Ghelderode által megírt Szent Ferenc figurája is ilyen. Esendő ember, akinek az életében – mint mindannyiunkéban – sok a kísértés: a vagyone, a megalkuvás, a hírnév. Ám innen kezdődik egy másik élet, amelyben rettenetes megpróbáltatások következnek, amelyeket ajándékként élt meg Ferenc. Nem veszítette el a derűt, amelynek forrása a szeretet. Ez a derű az, ami szíveket nyit meg, ami megkönnyíti az emberek érintkezését.

Közel áll önhöz ez az idealizmus, naivitás?

– Rendszeresen megkapom, hogy idealista vagyok. Igen, él bennem a vágy, hogy jobbitsak a világon, de leginkább önmagamon, mert ha bennem rend van, akkor az talán hat a környezetemre is. Ha én jókedvű és derűs vagyok, ha pozitívan állok a dolgokhoz és teszek értük, azoknak is könnyebb, akikkel együtt élek, dolgozom.

Ezt tanúsíthatom: mindenből „kicsal” egy mosolyt, nevetést, mindig föl van dobva.

– Így érzem jól magam. Szeretem, ha ragados a jókedvem. Színészként annak örülök, ha egy könnyedebb előadás felvidítja, elszórakoztatja a nézőt (persze nem bármi áron), egy olyan „nehéz” darab pedig, mint amilyen *Az Úr komédiásai*, megbékélést, megnyugvást hoz a lelkekben. Mert bár felkavaró, megrázó, de katarzist nyújt. Azt érzem, hogy manapság kicsit minden érték idézőjelbe van téve. A kimondott szavak mögött sokszor cinizmus és ironia van. Így vagyok ezzel én is, magamat is gyakran rajtakapom ezen. Ferenc figuráján keresztül azonban olyan alakításra törekszem, ami mentes ettől: nem teszem az áldozatát idézőjelbe, nem tolom őt magam elé, miközben „mögüle” ironikus, cinikus gesztusokkal relativizálom a cselekedeteinek a súlyát.

Michel de Ghelderode:

Az Úr komédiásai

Képek Assisi Szent Ferenc életéből

Lanczkor Gábor átíratát felhasználva fordította Rideg Zsófia

Szent Ferenc – BAKOS-KISS GÁBOR I Halál, Isten – NAGY-KÁLÓZY ESZTER I Kabaré-énekesnő, Angyal a trapézon – TOMPOS KÁTYA I Leprás, Kísértő – NAGY MARI I Ügyvéd, Speaker, Elkárhozott – FEHÉR TIBOR I Iszákos, Apa – VARGA JÓZSEF I Sarlatán, Púpos, Bíró, Barát – VATI TAMÁS m. v. I Szegénység kisasszony – MIKECZ ESTILLA e. h. I Valamennyi háború katonája, Barát – FÜLÖP TAMÁS e. h. I Valamennyi háború katonája, Barát – STEFÁNSZKY ISTVÁN e. h. I Valamennyi háború katonája, Barát – KRAUSZ GERGŐ e. h. I I. Angyal – ÁCS ESZTER e. h. I II. Angyal – ROEHNELT ZSUZSANNA e. h.

Táncosok (m. v.): Csendő, Akadémikus, Parsifal – GOMBAI SZABOLCS I Sánta, Tanácsos, Ördög – ZAMBRZYCKI ÁDÁM I Tanácsosok, Madár-ijesztők – FELEDI JÁNOS, FRIGY ÁDÁM I Polgárok, Kísértetek – KRIZSÁN DÁNIEL, VISLÓCZKI SZABOLCS I Láz – KRAUSZ ALÍZ I Szorongás, Ofeusz – SAMANTHA KETTLE I Angyalok, Madarak, Lelkek – FÜLÖP TÍMEA, HASZNOS DÓRA, STOHL LUCA / GULYÁS ANNA I Püspök, Krisztus ideája – BARKÓ TAMÁS

Közreműködik az Agyagbanda

Díszlet: Cziegler Balázs // Jelmez: Berzsényi Krisztina // Fény: Pető József // Dramaturg: Rideg Zsófia // Koreográfus asszisztens: Gulyás Anna // Zeneszerző: Philippe Heritier // Animáció: Bakos Barbara, Iványi Marcell

Koreográfus-rendező: BOZSIK YVETTE

mikor? hol?

PREMIER: 2017.február 24. • Nagyszínpad

Ghelderode nagyon pontosan megfogalmazta ebben a darabjában az európai ember életérzését, vagyis lelki kapaszkodóinak a hiányát, elbizonytalanodását, irányvesztettségét, és igen, a hitetlenségét. Szent Ferenc alakját ezek fölé emelte.

Ezt kell tehát színészként megragadnia.

– Az első részben, amely Ferenc nagyvilági életétől az apjával, a világgal való szakításáig tart, sok minden történik, tehát inkább cselekvően kell működnöm. A második felvonás viszont, amelyben Ferenc Istennek szentelt életét látjuk a mennyországig, inkább egyfajta „filozófiai” létezését kíván tőlem. Ennek a mikéntjét megtalálni magam számára nagyon izgalmas feladat a próbákon. Minél magasztosabb a történet, minél titokzatosabb és mélyebb az a hit, amit Ferenc megél – például azzal, hogy imádkozás közben megkapja a Jézus sebeit, a stigmákat –, annál inkább kell ügyelnem arra, hogy a hamis pátosz ne hogy éppen azt a mindenen átható derűt oltsa ki, amitől Ferenc olyannyira hiteles és szerethető volt.

Az interjút készítette: KORNIA ISTVÁN

| fotók: Eöri Szabó Zsolt

„Minél magasztosabb a történet, minél titokzatosabb és mélyebb az a hit, amit Ferenc megél, annál inkább kell ügyelnem arra, hogy a hamis pátosz ne hogy éppen azt a mindenen átható derűt oltsa ki, amitől Ferenc olyannyira hiteles és szerethető volt.”

„Van Isten, és létezik az ő mérhetetlensége, az ő változatlan fényessége. Annak van tiszta szíve, aki nem szűnik meg imádni az élő és igaz Urat. Akinek az a törekvése, hogy Isten életére odafigyeljen, és aki képes minden nyomorúsága közepett Isten örök ártatlanságában és örömében fürdeni, aranylóan, mint a porszem a napsugárban.”
Szent Ferenc

El Greco: Assisi Szent Ferenc

ASSISI SZENT FERENC ÉLETE

1181/82

Az Assisi melletti Porciunkulában született. Atyja, Pietro Bernardone posztókereskedő, Assisi leg-
gazdagabb embere, anyja Pika, egy finom lelkű,
művészetkedvelő, francia származású asszony
volt.

1198-1204

Ferencet megválasztották vezető táncosnak, és
lakomákról, fantáziadús programokról gondos-

kodott a város fiataljai számára. Ennek költségeit
általában magára vállalta. A világi Ferencet egy
betegség döbbsentette rá, hogy mennyire léha
életet élt. Perugiában fogságban volt – az assisiek
ugyanis háborút viseltek Perugia ellen –, amikor
„magasabb rendű dolgokról” kezdett gondolkod-
ni: lovag akart lenni, s már nem a pénz, hanem a
dicsőség és a hírnév vonzotta.

Hazatért Assisibe: az ima és a templomok
csendjében végzett elmélkedés segítségével
igyekezett megismerni Isten akaratát. A leprással
való találkozás döntő hatással volt élete további

alakulására: „... míg bűnökben éltem, nagyon
keserű volt számomra a leprások látása... az Úr
vezérelt közējük, és én irgalmasságot cseleked-
tem velük. És amikor eltávoztam tőlük, az, ami
előbb keserű volt számomra, átváltozott testem
és lelkem édességére”.

1205

San Damiano romos kápolnájában imádkozás
közben háromszor hallotta a feszületről Krisztus
szavát: „Ferenc, menj, s állítsd helyre Egyházamat,

mely, mint látod, romokban van!...” Megtérése után eleinte bolondnak nézték, de komoly vallásszága hamar eloszlatta ezt a véleményét.

1206

Apja elkeseredésében följelentést tett „megtévedt” fia ellen, hogy visszaperelje tőle a pénzét. A nyilvános tárgyalás meghökkentő módon zárult: Ferenc ruha nélkül állt ott, mert a püspök lába elé letette atyjától kapott ruháját, erszényét és így kiáltott: „Halljátok mindnyájan! Örömmel adom vissza atyámnak azt, ami az övé, nemcsak a pénzét, hanem a ruhákat is. Mostantól fogva nem azt akarom mondani: »Atyám, Bernardone«, hanem azt mondom: »Miatyánk, ki vagy a mennyekben!«” A püspök a palástjával takarta be Ferencet, aki ekkor elhagyta a világot, hogy egyedül Istennek szolgáljon. Ez eleinte abból állott, hogy helyreállította a környék összedűlőfélben lévő templomait és kápolnáit. Felcsapott vásári énekesnek, s amikor az emberek köréje gyűltek, építőkötvet koldult tőlük.

1208

Igazi fordulat 27 éves korában következett be, amikor egy szentmisében az az evangéliumi szakasz szólt, hogy Jézus a tanítványokat kettesével küldi szét hirdetni az evangéliumot: „Menjete és hirdessétek: közel van a Mennyek országa. Gyógyítsátok meg a betegeket, a halottakat támasszátok fel, a leprásokat tisztítsátok meg, a gonosz lelkeket űzzétek ki...”.

1209

Amikor regulát (rendi szabályzatot) kell írnia társai számára, mert egyre többen követik őt, és ezért Róma jóváhagyása kívánatosá vált, akkor azt így kezdi: „A kisebb testvérek regulája és élete ez: kövessék a mi Urunk Jézus Krisztus szent evangéliumát...”

Ferenc és társai igen szigorú életmódot folytattak. Gyakran nélkülözték a legszükségesebb dolgokat is, csúfolták és bántalmazták őket. De az „assisi bűnbánók” végtelen türelme fölkelte az emberek figyelmét. Látták ugyanis, hogy soha egyetlen fillért nem fogadnak el, vidámak és egymással szemben nagyon figyelmesek a szeretetben. A testvérek száma bámulatos gyorsasággal gyarapodott: néhány év múlva pünkösdkor már ötezer testvér gyűlt össze.

1212

Klára elhagyja a szülői házat, és szerzetesi életet kezd Ferenc eszménye alapján. Klára utódai a Klarissza nővérek különböző ágai: a „Szegény Úrnők”.

1219

Ferenc elment a Szentföldre, és az iszlámot nem karddal, hanem prédikációval akarta megtéríteni.

Találkozott a szultánnal, prédikált neki, aki megcsodálta a rendkívüli embert, de megtérni nem volt hajlandó.

Az Assisi közelében lévő Porciunkula kápolnája mellett alakult a Ferences rend anyakolostora. Körülötte gallyakból építették a kunyhóikat. A szegénységet annyira fontosnak tartotta Ferenc, hogy úgy tekintette, mint „Krisztus menyasszonyát”. Ezért figyelmeztette testvéreit, hogy „semmiképpen ne fogadjanak el pénzt” és „ne legyen tulajdonuk, hanem mint zarándokok és idegenek, akik ebben a világban szegényen és alázatosan szolgálják az Urat, járjanak alamizsna után, és ne szégyelljék magukat, hiszen az Úr maga is szegénnyé lett értünk”.

1223

Karácsonykor Grecciban felidézte Jézus születését (az első élő betlehemes).

1224

Ferenc 1224 szeptember 14-én a toscanai La Verna hegyén hosszas imádság és böjt után megkapta Krisztus kínszenvedésének sebhelyeit, stigmáit.

1225

Ferenc félig vakon, tizenkétféle betegségtől szenvedve írta meg a „Teremtmények énekét”, a Naphimnusz.

1226

Májusban megírta a végrendeletét, s halála közeledtét érezve visszatért a Porciunkulába.

1226

Október 3-án halt meg, másnap temették el Assisiben.

1228

IX. Gergely pápa szentté avatta. Földi maradványait 1230-ban helyezték örök nyugalomra a tiszteletére épített Szent Ferenc bazilikában, Assisiben.

forrás: Erdélyi Ferences Rendtartomány (www.ofm.ro), Magyar Katolikus Lexikon

Assisi Szent Ferenc sírja ma zarándokhely a Szent Ferenc-bazilika kriptájában

| fotó: Eöri Szabó Zsolt

Branislav Nušić

A miniszter felesége

szatirikus vígjáték két részben

Fordította és átdolgozta: Verebes Ernő

Zsivka, a miniszter felesége – UDVAROS DOROTTYA ■ Popovics Szimeun, miniszter – VARGA JÓZSEF ■ Dára, a lányuk – TOMPOS KÁTYA ■ Csédő, a vejük – FARKAS DÉNES ■ Vászó bácsi – HORVÁTH LAJOS OTTÓ ■ Szávka tanti – TÍMÁR ÉVA m. v. ■ Ninkovics úr – SCHNELL ÁDÁM ■ Kalenics – MÁTYÁSSY BENCE ■ Dácó néni – TÓTH AUGUSZTA ■ Risztó, kérő – BAKOS-KISS GÁBOR ■ Péro, írnok – RÁCZ JÓZSEF ■ Anka, szobalány – VAS JUDIT GIGI e. h. ■ Angoltanár, Krisztina, Dácó néni lánya – ROEHNELT ZSUZSANNA e. h. ■ Szója, rokon – LIGETI - KOVÁCS JUDIT m. v. ■ Pántó bácsi – IVASKOVICS VIKTOR m. v. ■ Jakab bácsi – FORMANEK CSABA m. v.

továbbá: BERETTYÁN NÁNDOR e. h., FÜLÖP TAMÁS e. h., KRAUSZ GERGŐ e. h., STEFÁNSZKY ISTVÁN e. h., MISKEY ROLAND, GERŐ BOTOND

Díszlet: Dobre-Kóthay Judit // Jelmez: Lőrincz Ilona // Zeneszerző, dramaturg: Verebes Ernő // Koreográfus: Katona Gábor //

Rendezőasszisztens: Kernács Péter

Rendező: ÁRKOSI ÁRPÁD

mikor? hol?

PREMIER: 2016. december 16. • Nagyszínpad

A MINISZTER FELESÉGE

A férjből miniszter lett. Érdekes ez? Érdekesebb, hogy mi lesz a miniszter feleségéből. Férje farvizén evező vérbő asszonyság ő, akinek frissen kinevezett ura, vagy inkább annak csábító hatalommal bíró rangja fenekestől felfordítja mindenki életét. Hogyan lehet felemelkedni? Mi történik, amikor egy egyszerű, de szerethető asszonyság s az ő családja, rokonsága egy olyan társadalmi piedesztálra kerül, amelyről addig nem is álmodhatott? Hogyan és miként alakul át az addig „jól működő” család, amikor a férjről is kiderül egy s más? Csupa kikerülhetetlen kérdés sorjázik A miniszter felesége című vígjátékban.

„Két órán át szüntelen mozgás: előtérben és háttérben, fényben és sötétben, feketében és színesben, furcsa effektekkel, színjátékkal és kiszólással... Minden pontosan, másodpercre ki van számítva.”

Balázs Géza

Hangos, durva jelekből ért a világ?

Dilemma: egy részeg keményen fogja a lámpaoszlopot: – Ha, elengedem, elesek, ha nem engedem el, nem jutok haza... Szokatlan ferde színpad rácsmotívummal... Sejtethető, hogy csúszkálni fognak rajta, később pedig kiegyenesedik. És lám, még tocsogóvá is alakul. A részegség egyik tünete: a láb alól elvész a talaj, a részeg beleesik a pocsolába.

A másik: sajátos beszédmód (létezik fonetikai leírása az alkohol hatása alatti beszédmódnak). A részeg olyat is mond, amit egyébként nem. Népi bölcsesség szerint: a bor megoldja a nyelvet. Az ittas ember nem kertel, nem árnyal, nem eufemizál, nem törődik politikai korrektséggel, hanem kinyilatkoztat. Van b+ (én eufemizálok), no meg „ne fossatok”... Az ittas ember monomániásan ismételi. Az ittas ember hangos és kevésbé artikulál. Az ittas emberek beszéde vokális kompozíciókat tud produkálni: Nem te, hanem én. Nem én, hanem te...

Ivan Viripajev ötlete, hogy részekkel mondasson ki valamit („megmondom az őszintét”), zseniális. A jelenetek ismerősek, bármely „nagyvívó” péntek este megtörténne valahol Európában: becsicscentett fesztiváligazgató, duhaj legénybúcsú, kómás biciklizés hazafelé, könnyen fölszedhető, sőt még kvázi-házasságra is rábeszélhető nő, nagy bátor férfi, aki odavágja feleségének: megcsalta, párszor... Jönnek a nagy kinyilatkoztatások, bátorságok, szerephelyzetek (A bátyám katolikus pap), a monomániás beszédrészletek (a testvéretem megölte egy arab), a kicsit még meglévő etikai parancs: Megyeek haza, menjünk haza!

Mindezt akusztikailag mesterien oldja meg a rendező, Viktor Rizsakov. Öntudatát veszített részek hanglatyolását vagy üvöltözését ugyanis aligha bírnánk hallgatni. A részegség primitivizáló beszédmódja helyett annak két akusztikus vonását emeli ki: a hangerőt és az egyetlen hangskálán való monoton ismételtetést. A láncszerű ismétléseket, kvázilogikai szerkezeteket mesteri dialóguskompozíciókba szervezi. Ez a színház lényege: a hétköznapi eseményt nem utánozza, hanem jellemző részleteket kiemel, magasabb síkra helyez.

Eddig kommunikációkutató, a nyelvész, de az ember nincs mindig szolgálatban.

Színes-szagos-zajos forgatag. A részek hangosak, tehát legyen zaj. A „zajzenét” az előbb zenészként, később szerepet játszóként, még később körben ülő nézőként szolgálatot teljesítő színészek szolgáltatják. A zajzene ötletes, de kellemetlen: zacskó, lánc, kréta, pohár a tükrön... Két órán át szüntelen mozgás: előtérben és háttérben, fényben és sötétben, feketében és színesben, furcsa effektekkel, színjátékkal és kiszólással. Maradék figyelmünkkel lehet böngészni a háttérben futó feliratot.

Minden pontosan, másodpercre ki van számítva. A zajzene percekre van komponálva, meredten nézik a színészek az órát. A színészi mozgás (a játék kicsit erőteljes kifejezés lenne), a dialógusok: gépiesek. Nem lép félre, nem téveszt senki, hogy meg ne akadjon a gépezet. A történet is gépies: történetdarabok egymás után, némi reflektálással egymásra. A darab végül is darab. A darabosság miatt egy-

szer-kétszer mintha már véget érne. De van még egy darab. A „színpadgép” kiszólásokat, nézőknek szóló üzeneteket is megenged: liberalizmus, hazugság, önbecsapás (olykor mikrofonnal, hogy egyértelműbb legyen). Mint egy irányműben. Azt hihetnénk: a mű nem képes önmagában üzenni, ezért fordul ehhez az egyértelműsítő eszközhöz a rendező.

Vajon hányan vannak, akik az érzékitő, finom művészetet, színházat kedvelik. Ők a kisebbség? Ezért kell egyre harsányabb eszközökhöz nyúlni? Ottlik Géza regényének főszereplője már korábban figyelmeztet erre: „A világ nem ért másból, mint a hangos, elnagypolt, durva jelekből. A látszatokból. Mindabból, aminek határozott formája van. Nagyot kell kiáltani, másképp oda se figyelnek. Két szóból többet értenek, mint húszból; viszont százszor kell ugyanazt elmondani. Vagy jobb egy erőyes rúgás. Máskor megteszi egy kurta tréfa. Egyszerre csak egy dolgot lehet kifejezni, s mindent túlozni kell, ferdíteni, megjátszani: elnyomorítani a teljes igazságot és az ember ép, egész lelkét: a valóságot...” (*Iskola a batáron*)

(a szerző nyelvész)

A *Részegek* a másfél évtizede együtt dolgozó Ivan Viripajev és Viktor Ryzsakov közös munkája. Egybefüggő történet nincs, a jelenetek így-úgy (egy iráni film folytonos emlegetésével, vagy hogy Trill Zsolt játéka keretezi az előadást) kapcsolódnak. Témák és nevek – filmfesztivál-igazgató, prosti, legénybúcsú résztvevői, a két barátnő-egy férj leosztás stb. – nem jellegzetesen oroszok, mégis vad-orosz az egész. A címről az orosz típusú vedelés irodalmi kézikönyve, Venyedik Jerofejev *Moszkva–Petruskija* bukkan föl a szovjet múltból, ám ez itt nem szovjet, viszont nagyon orosz. Dübörög a nagyorosz messianizmus.

Orosz – már az első bekezdésben 5x leírtam. Plusz 2 szovjet. Sokszor és sokáig – *nem* elégszer és *nem* eleget – utazgattam a Szovjetunióban, az ivás-technikák számos fajtáját láttam, attól kezdve, ahogy a szigorúan korlátozott hozzáférés miatt az emberek piáért sorban állás közben az ujjukkal számolják-jelzik másoknak, ki hogyan és kivel álljon össze, addig, ahogy merevrészek lesznek a tiszta szesztől. A merevrészség nem metafora, 96%-tól igazán kimerevülsz, láttam olyat, hogy a társasok 45 fokos szögben hát-

„A *Részegekben* nincs tisztaszesz – az egész valahogy nem tiszta. Lendület, profizmus – épp csak nem tudom, mi az, amit látok. Tetszik, és nem értem.”

Kukorelly Endre

Vidám hétfő

rahajolva állnak a villamosmegállóban, vagy rajzfilmfiguraként dőlnek előre. Mint a bot. A *Részegekben* nincs tisztaszesz – az egész valahogy nem tiszta.

Lendület, profizmus – épp csak nem tudom, mi az, amit látok.

Tetszik, és nem értem. Zúznak-zörögnek a színészek, láncsörgetés, zene zacskókra és üveglapon huzigált pohárra, prima hangzás. Érzem a Úr suttogását a szívemben, suttogják. És kiabálják. Suttogva kiabálnak, motyogva ordítanak, bután okoskodnak, mikrofon is be van vetve, nagyon hangos. Nagyon közel ülök. Nagyon nem tudom, miről van szó. Bocsanat, miről van szó? Térítenek?

Vagy gúnyolódnak?

Gúnyolódva térítenek, kigúnyolják a megtér(it)ést? De mi csinálja ezt velünk és minék, ki és mit lát?, hát ki kérdezi ezt tőlünk?, mondják. Mindenki hazudik, mondják, mindent vissza kell adni! Ahelyett, hogy szeretnénk, nyűszítünk, hogy nincs szeretet, mondják, szeretet-szeretet-szeretet, ismétlik a (színpadon is alig elviselhető) végtelenségig. „Ne fossál! Nem szabad fosni – ez a fő meszidse az Úrnak”, kész megrészegedett orosz hitgyűli, *ne féljete!* helyett *ne fossatok!*

Mert ugye be vannak nyomva. És akkor, úgymond, igazat mondanak.

Pedig nem igazat beszél, aki részeg, csak *belülről* beszél. Ha nem állsz szer hatása alatt, és őszintén akarsz beszélni, az vagy összejön, vagy nem – nagy művek tapasztalata, hogy összejöhet –, ám az alkohol tényleg lebontja, ideiglenesen eltakarítja a gátlást. A védekező mechanizmust, ami az őszinteséget gátolja.

A figurák amúgy különösképp nem tűnnek részegnek – a színészek nem *játsszák* el –, az első rész veszélyesen ferde, fekete-fehér négyzethálós színpada, és a folytatásban a

színpadot lassanként bokáig megtöltő vízben való botorkálás adja ki a részeg-mozdulatokat. Mindenki csinos és szép – a nem csinos is szép –, förgeteg van, parádés szövegmondás, balett és akrobatika, úgyszólván *minden*. Katarzisz nincs. Épp az nem jön össze – a megtisztulás ugyanis –, amit mintha annyira forszírozna az előadás.

Hogy miért – nehéz kérdés. Ugyanis végig érzem magamon – hazafelé is, most is, és ez komoly hatás! – a „megváltó”, térítő szent-vad-ártatlan nagyorosz lélek súlyát, ahogy őszintén, szívseretettel megmondja nekem, bűnös nyugatinak, az igazat. Az igazságot. Hogy „én is az Úristen vagyok, értesz engem, barátom?!”. Hát nem, nem értem!

Nem akarom, hogy belevonjanak. Nem kérek belőle, ahhoz túl sokat és túl sokáig – *elég* sokat és *elég* sokáig – tapasztaltam a bőrömön. Ez így semmiképp sem tisztít meg. Nem a görög értelemben vett katharizis. Nézem, ahogy hevülten és fölöslegesen pakolgatja a sok szép ember a sok szép és fölös, fehér fa (jut eszembe: Бо поле белеза стояла, nyírfácska a réten) díszletet, és persze ez színház, tehát a fölös elemek ennyire látványos tobzódása azonnal túlkerül a fölöslegességen. Mintegy kikészülődik belőle, igen – ahogy végül az előadás maga is túlkerül sikeresen azon, amit *a mi ez, minek, mivégre* kérdéssor ír le.

(a szerző író, költő)

| fotó: Eöri Szabó Zsolt

William Shakespeare:

III. Richárd

dráma két részben

Fordította és a szövegkönyvet írta: Vecsei Miklós

III. Richárd – TRILL ZSOLT I Erzsébet – ESZENYI ENIKŐ m. v. I György, Edwárd, Tyrel – HEGEDŰS D. GÉZA m. v. I Margit – SZŰCS NELLI I Anna – TROKÁN NÓRA m. v. I Buckingham – DÓRA BÉLA m. v. I Catesby – PATKÓS MÁRTON m. v. I Hastings – MÉSZÁROS MARTIN e. h. I Rivers – KOVÁCS TAMÁS e. h. I Stanley – KRAUSZ GERGŐ e. h. I York herceg – BÖRÖNDI BENCE m. v. I Erzsébet fiatalabb fia – SZABÓ SEBESTYÉN LÁSZLÓ I Erzsébet lánya – BARTA ÁGNES e. h. I Brakenbury – BORDÁS ROLAND e. h. I Pap – BERETTYÁN SÁNDOR e. h. I Polgár – BERETTYÁN NÁNDOR e. h. I Gyilkos I. – GYÖNGYÖSI ZOLTÁN e. h. I Gyilkos II. – LESTYÁN ATTILA e. h.

Dramaturg-konzultáns: Kállay Géza // Zene: Kovács Adrián // Rendezőasszisztens: Kernács Péter

Rendező: Ifj. VIDNYÁNSZKY ATTILA

mikor? hol?

PREMIER: január 10. • Gobbi Hilda Színpad

III. RICHÁRD

Shakespeare Richárdja hősként harcolta végig a franciák elleni hosszú háborút, mert hitt az országában. Majd amikor beállt a béke, „lekerült” a címlapokról. Harcolt, nyert, aztán mindent elveszített. Richárdot szokás machiavellista, amolyan modernkori diktátor-előképként értelmezni. Szerintünk ennél összetettebb ez a shakespeare-i figura, már csak azért is, mert a Vas István fordításában híressé vált „Úgy döntöttem, hogy gazember leszek”, az eredetiben úgy hangzik, hogy „I am determined to prove a villain”, azaz determinálva vagyok arra, hogy gonosz legyek. Ez a mi valódi kérdésünk. Nem az, hogy miért lesz ilyen gonosz az ember, hanem hogy milyen világ az, amelyben ilyen gonosszá válik.

VECSEI MIKLÓS

Nagy-Kálózy Eszter és Szarvas József

William Shakespeare

Szentivánéji álom

vígjáték két részben

Arany János és Nádasdy Ádám fordítása alapján

Theseus / Oberon – HORVÁTH LAJOS OTTÓ ■ Hippolyta / Titánia – NAGY-KÁLÓZY ESZTER ■ Puck / Philostrate – FARKAS DÉNES ■ Egéus – TÓTH LÁSZLÓ ■ Lysander – FEHÉR TIBOR ■ Demetrius – MÁTYÁSSY BENCE ■ Hermia – FÁTYOL KAMILLA m. v. ■ Heléna – TOMPOS KÁTYA ■ Vackor – OLT TAMÁS ■ Gyalu / Oroszlán – KRISTÁN ATTILA ■ Zuboly – SZARVAS JÓZSEF ■ Dudás / Thisbe – SCHNELL ÁDÁM ■ Orrondi – VARGA JÓZSEF ■ Ösztövér / Hold – RÁCZ JÓZSEF

Díszlet: David Doiasvili // Jelmez: Bánki Róza // Dramaturg: Kozma András // Ügyelő: Dobos Gábor, Lencsés István // Súly: Sütő Anikó // Rendezőasszisztens: Tüő Zsófia

Rendező: DAVID DOIASVILI

mikor? hol?

február 5., 10 – 19 óra • Nagyszínpad

Az előadást 16 éven felülieknek ajánljuk!

SZENTIVÁNÉJI ÁLOM

Szárnyalás a vágyaink diktálta álom és a valóság között

Amikor a *Szentivánéji álom* Helénája skype-on bejelentkezik, és a hatalmas kivetítón látjuk a kétségbeesetten epekedő szerelmes könnyáztatta arcát, máris beleestünk a szerző, Shakespeare és a rendező, David Doiasvili csapdájába. Az angol szerző azt „hazudta”, hogy a műve az ókori Athénban játszódik (pedig Londonban történt minden), a grúz rendező pedig azt állítja: itt és most. Mindkettő igaz, és egyik sem? És közben időnként Stromae *Formidable* című száma szól. Akkor mégis csak itt vagyunk a mában? Leginkább mégis az álom és a valóság között utazunk.

A David Doiasvili rendezte előadásban is fontos szerepet tölt be a humor, a derű, de az csak akkor tud igazán érvényesülni, ha mellett ott van a folyton változó emberi érzelmek, viszonyok erőteljes drámája is.

A *Szentivánéji álom* szereplői egy furcsa beavatáson esnek át valahol az álom és a valóság határvidékén. Mert ahogyan az életben is gyakran

előfordul: a szerelem, a legerősebb emberi érzés olyannyira felkavar bennünket, hogy nem tudunk különbséget tenni a vágyaink diktálta álom és a valóság között. Sőt, előfordulhat, hogy az álmainkban átélt intenzív érzések valóságosabbnak tűnnek a mindennapi élet megszokott, gyakran csak szerepként megélt valóságánál.

Az előadás szereplői a valóság, az ébrenlét állapotából átkerülnek az álom különös világába, és a rendezés ezt a nyelv eszközeivel is érzékelteti. Az első felvonásban, ahol még a realitás a meghatározó, Nádasdy Ádám modernebb, a mai nézők számára érthetőbb fordítása hallható. A második, harmadik és negyedik felvonásban, vagyis a varázslatos álom során Arany János 19. században készült szövege hangzik el, amelynek sajátos archaikussága kifejezetten „álomszerű”. A negyedik felvonás második felétől, az „ébredéstől” kezdve pedig keveredik a két fordítás, mert az előadás koncepciója szerint a szereplők maguk sem tudják már: mi az álom, és mi a valóság.

A KROKODILUS

Egy fantasztikus történet,
amiben a lehetetlen valósággá válik

Mi történik, ha valakit lenyel egy krokodil? Meghal, mondanák Önök. De mit mond Dosztojevszkij?

Miután a pétervári csinovnyikot (ma úgy mondanánk: hivatalnokot), Ivan Matvejcset egy hatalmas krokodil váratlanul lenyeli, nem-hogy meghalna, de – a krokodil legnagyobb meglepetésre – kifejezetten örül új helyzetének. A fenevad gyomrából ugyanis világosságot és új eszméket hirdethet polgártársainak. „Elég csak elkülönülni valahol, vagy belekerülni egy krokodilba, máris megteremtődik az egész emberiség számára a paradicsomi lét lehetősége” – bölcsekedik Ivan Matvejics, *A krokodilus* főhőse.

Dosztojevszkij visszaemlékezései szerint a kisregényt egy valós esemény ihlette: egy német zoológus 1864-ben Szentpéterváron élő krokodilt mutogatott az egzotikus élményekre vágyó közönségnek pénzért. A különös, groteszk élmény hatására Dosztojevszkij fanyar, filozofikus humorú, abszurd történetet kerekített, amely leginkább Gogol pétervári történeteinek (mint például az *Orr* vagy a *Köpnöyeg*) irodalmi hagyományából merített.

Az orosz és egyúttal a világirodalom egyik legjelentősebb írója, Fjodor Dosztojevszkij elsősorban társadalmi, filozófiai és pszichológiai kérdéseket boncolgató fajsúlyos regényeiről és elbeszéléseiről ismert. Ugyanakkor fennmaradt több satirikus hangvételű, a 20. századi abszurd irodalmat megelőlegező írása is, melyek Dosztojevszkij alkotói vénájának, irodalmi tehetségének sokszínűségét bizonyítják. Ezek közé tartozik az 1865-ben *A krokodilus* címmel megjelent, úgynevezett „fantasztikus” kisregénye is, amely elmélyítette, ugyanakkor új formában jelenítette meg a kor művészetének egyik fontos motívumát, az emberi személyiség megkettőződésének problematikáját.

Fjodor Dosztojevszkij:

A krokodilus

Fordította: KOZMA ANDRÁS

Ivan Matvejevics – HORVÁTH LAJOS OTTÓ ■ Matvejevics felesége – TÓTH AUGUSZTA ■ Szemjon Szemjonovics – KRISTÁN ATTILA ■ Nyina Pavlovna – SZÜCS NELLI ■ Anna Petrovna – SÖPTEI ANDREA ■ A Krokodil tulajdonosa – SZARVAS JÓZSEF ■ Tyimofej Szemjonovics – TÓTH LÁSZLÓ ■ Andrej Joszifovics – OLT TAMÁS

továbbá: Berettyán Sándor e. h., Ferenci Attila, Gaál Natália, Kacsúr András, Kacsúr Andrea, Sótér István, Stefánszky István e. h., Szabó Imre, Szabó Sebestyén László, Tarpai Viktória, Vass Magdolna

Díszlet, jelmez: Szemjon Pasztuh // Zene: Anton Iakhontov // Dramaturg: Kozma András // Koreográfus: Igor Kacsajev // Videó: Aszja Muhina // Rendezőasszisztens: Kolics Ágota

Rendező: Valerij Fokin

mikor? hol?

február 11. – 19 óra • Nagyszínpad

A magyarországi ősbemutató rendezője, Valerij Fokin, a kortárs orosz színházi élet kiemelkedő alkotója, az egyik legjelentősebb teátrum, a szentpétervári Alekszandrinszkij Színháznak a vezetője. Számos művészeti díjjal elismert rendező munkásságában különös hangsúlyt kapnak Gogol, illetve Dosztojevszkij műveinek színpadi adaptációi, melyeket vállaltan Mejerhold színházi formanyelvének továbbgondolásával készít.

A budapesti közönség az utóbbi években két Fokin-rendezést is láthatott már a Nemzeti Színházban. *A játékos* című Dosztojevszkij-regény nyomán készült *Zéró liturgia* a 2014-es MITEM egyik szenzációja volt, tavaly pedig Gogol *Háztűznézőjével* vendégeskedett a Nemzeti-ben az Alekszandrinszkij.

Wlaskovics Andrea és Bakos-Kiss Gábor

TÓTH ILONKA

Egy lány története a történelem sodrában

„1956. Tóth Ilonát, a budapesti Domonkos utcai kórház önkéntes vezetőjét letartóztatják.

1957. Sor kerül a forradalom utáni megtorlás legelső, egyetlen nyilvános perére, hogy a kádári rendszer bebizonyíthassa a világ közvéleményének: Budapest utcáin nem ártatlan fiatalok harcoltak Magyarország szabadságáért, hanem köztörvényes bűnözők gyilkoltak ártatlan kommunistákat. A Moszkva közvetlen irányításával megrendezett színjátékper a huszonnégy éves medika, Tóth Ilona beismerő vallomásával és kivégzésével ér véget” – írja Szilágyi Andor, a történetet feldolgozó színdarab szerzője.

Vajon megpecsételhető a forradalom ifjú résztvevőinek a sorsa azáltal, hogy az őket leverő hatalmi erőszak utólag erkölcsileg, majd mentálisan is ellehetetleníti őket? Ebből fakadóan elhitheti bűnüket a közvéleménnyel, és halálbüntetést alkalmaz? Mennyire hat egy ilyen ítélet az áldozat későbbi megítélésére? És vajon ez az emlékezet milyen mértékben tükrözi az adott kor immoralitását és képmutatását? Nem hátborzongató-e, hogy kegyelet helyett szennnyel és mocsokkal illessük ártatlan áldozatok emlékét?

Csupán néhány kérdés, melyek mementóként, Tóth Ilona pere óta a fejünk felett lebeg.

Szilágyi Andor

Tóth Ilonka

tanúságtétel

Tóth Ilonka – WASKOVICS ANDREA e. h. ■ Tóth Ilona édesanyja – BÁNSÁGI ILDIKÓ ■ Lódi, idős rendőr – BODROGI GYULA ■ Molnár György ügyész, Radó Zoltán bíró – CSURKA LÁSZLÓ m. v. ■ Grisin alezredes – DÓZSA LÁSZLÓ m. v. ■ Szerov tábornok – MÉCS KÁROLY m. v. ■ Riporter – RUBOLD ÖDÖN m. v. ■ Kardos János ügyvéd – SZÉLYES FERENC m. v. ■ Virágárus – VOITH ÁGI m. v. ■ Szentgáli nyomozó – BAKOS-KISS GÁBOR

valamint a Kaposvári Egyetem Színházi Intézetének hallgatói: Krausz Gergő, Szép Domán, Mészáros Martin, Benedek Dániel, Takaró Kristóf, Mucsi Kristóf, Habodász István, Bánföldi Szilárd, Rábaközi Gergő, Sziládi Hajna, Bergendi Barnabás, Bera Márk, Arató Ármin, Kádas Petra, Papp Barbara, Török Sára // Gyerekszereplők: Hovanyecz Petra, Kalmár Rozina, Bóna-Tarnik Bence, Csepregi-Horváth Péter, Fülöp Zalán Zsolt, Haszon Ákos, Vidnyánszky Mátyás

Díszlet: Oleksandr Bilozub // Jelmez: Nagy Viktória // Dramaturg: Verebes Ernő

rendező: VIDNYÁNSZKY ATTILA

mikor? hol?

február 9. és 13. – 15 óra • Nagyszínpad

Ráhangoló: 14 órától a szerzővel, Szilágyi Andorral

Tóth Ilona személye eggyé vált az ártatlanság fogalmával, miközben a megsokszorozott bűn – kezdve a beismerésre való kényszerítéstől a gyilkosság elhitetéséig – kedvére játszhatja halálos játékát egy fiatal lánnyal.

Ha van igazság, elsősorban a szívekben van. A törvénykezés akkor tökéletlennek bizonyult, még a leghatározottabbnak tűnő ítélet erkölcsi megtámogatásában is.

Az előadással nem a koncepció persz szeretnénk újratárgyalni, inkább kétségtelen jeleit akarjuk felmutatni annak, hogy mindig is léteztek, és létezni is fognak ítélkezők, mártírok, bűnösök, kegyelem és bűnbocsánat – az igazságnak ugyanabban a légterében.

SZENVEDÉLY

Bergman életszigetei –
titkok, magányok, csendek

Hol volt, hol nem volt, volt egyszer egy sziget. De nem csak olyan tényleges, víztől ölelt parti szikla, hanem képletes is, ami az ember lelkében él. Ahova, ha megbántódik, visszavonul, és kizárja a világot. Becsukja az ajtót, és a világ kint reked, minden zűrzével, zajával együtt.

Nos, egy ilyen kis szigeten élt, halt és alkotott egy nagy, magas rendező, bizonyos Bergman. Sok felesége volt, sok szerelmet, szakítást megélt, sok filmet forgatott. Bennük van a világ is, ő is. Filmjei, írásai rólunk szólnak. Kevés szóval, hosszú, feszült csendekkel. Rólunk, meztelen, társas magányba zárt lényekről.

Egyik filmje a *Szenvedély*, amelyből a színpadi adaptáció készült.

1969-ben forgatta a filmet Bergman Fårö szigetén. Fårö (szó szerint Juh-sziget) egy apró sziget Svédországban, a Balti-tengerben, Gotlandtól északra. Bergman szigete. Itt élt 1960-tól 2007-ben bekövetkezett haláláig. A film két kisiklott életű és átmenetileg egymásba kapaszkodó emberről, egy férfiről és egy nőről szól. Meg egy jó módú, gyerektelen házaspárról Elisről és Evaról. Barátok, szeretők. Kapcsolataikat félve titkolt, elfojtott élethazugságok feszítik. Körülöttük a sziget csendje, nyugalma. Aztán egy nap váratlan és értelmetlen kegyetlenkedés történik: háziállatokat öldös le valaki. Kutyát, birkát, lovat. A közhangulat egy ártatlan ember, Johan ellen fordul. A két történet nem függ össze. De az erőszak légkörében az önigazolás is végzetes.

Ingmar Bergman a filmkészítői munkássága mellett jelentős színpadi szerző, rendező és író is. Precízen kidolgozott forgatókönyveiből

Ingmar Bergman

Szenvedély

Fordította: Kúnos László

Andreas Winkelman – HORVÁTH LAJOS OTTÓ I
Anna From – GYÖRGYI ANNA m. v. I Elis Vergérus
– SCHNELL ÁDÁM I Eva Vergérus – TÓTH
AUGUSZTA I Johan Andersson – SZARVAS JÓZSEF

Díszlet-jelmeztervező: Berzsenyi Krisztina //
Dramaturg: Kulcsár Edit // Fotó, fények: Nagy András
// Zene: Palotai Zsolt

Színpadra alkalmazta és rendezte: KISS CSABA

mikor? hol?

február 21., 22. – 19 óra • Gobbi Hilda Színpad

Február 21-én közönségtalálkozó az előadás után!

Magyarországon is több színházi előadás született. A *Szenvedély* ősbemutató, színpadon még nem játszották. A filmnovella és az eredeti dialógusok alapján készült a Nemzeti Színház előadása. Ez volt a 305. Bergman bemutató a világon.

Nagy András, az operatőr 24 tekeres régi jó filmmel, egy fekete bőrtokos fényképezőgéppel elindult Fårö szigetére a Nagy Komppal, majd a Kis Komppal, hogy a *Szenvedély*hez fényképeket készítsen. A szigetről, az egyedüllétről, Bergman fényeiről. És ha András megszomjazik, olyan kétszáz koronással fizet a sörért, amin Bergman képe látható. Ez egy mai teljesen igaz – mese.

KISS CSABA, rendező

Horváth Lajos Ottó, Györgyi Anna

FAUST

Silviu Purcărete monumentális látomása a MITEM-en

A Madách Nemzetközi Színházi Találkozó eddig legnagyobb szabású vállalkozása a Faust bemutatása. A hatalmas teret és színházi apparátust igénylő előadás különleges helyszínen, egy ipari műemléképületben, az Operaház átadás előtt álló Eiffel Műhelyházában lesz.

Faust egyike a nyugati-európai gondolkodás nagy mítoszainak, Goethe drámájának hőse a modern ember előképe. Silviu Purcărete *Faust*-értelmezése mélységesen aktuális, a nagy kulturális mítoszokat megkérdőjelező ember szemszögéből alkotja meg az emberiség el-lentmondásokkal, kétkedéssel teli hősies és groteszk kalandját a végső

igazság felkutatásában. A román mester víziójának nem szab határokat, a grandiózus és barokkosan gazdag megjelenítés már nem fér el a legnagyobb színpadon sem, csak egy ipari csarnok méretű terem-ben játszható el az előadás. A szebeni Nemzeti Színház és világhírű nemzetközi fesztiváljának igazgatója, Constantin Chiriac minden körül-

MADÁCH NEMZETKÖZI SZÍNHÁZI TALÁLKOZÓ

Negyedik alkalommal rendezi meg a Nemzeti Színház a Madách Nemzetközi Színházi Találkozót – amelyen 12 ország 19 előadása látható 3 színpadon és egy különleges külső helyszínen. A világ színházi életének legjelentősebb alkotóit és előadásait látja vendégül a MITEM.

Többek között olyan rendezők munkáit, mint az európai színházi díjas lengyel Krystian Lupa, a dán Odin Teatret alapítója, Eugenio Barba, a lett Alvis Hermanis, aki igazi fesztiválsztár, a román és a francia színházi világ mestere, Silviu Purcărete, valamint a Sztanyiszlavszkij-díjas litván Eimuntas Nekrošius.

GOETHE A MITEMEN

ápr. 27., 28

FAUST

J. W. von Goethe műve alapján | Rendező: SILVIU PURCĂRETE

A Radu Stanca Nemzeti Színház (Szeben, Románia) előadása

mikor? hol?

április 27., 28. – 19 óra • Eiffel Műhelyház

ményt biztosított 2008-ban az előadás megszületéséhez: a hatalmas teret, színházi gépezetet, száznál több szereplőt.

A szebeni Faust több mint egy színházi előadás! Szenvedélyes, felkavaró. Erőteljes személyes tapasztalat a megismerésről, hitről, szenvedésről és szerelemlről. Purcărete Faustját a rendezés komplexitása teszi különlegessé: Föld és Pokol határmezsgyéjére kalauzolja nyújt élményt, a teret vetítésekkel, tűzijátékkal, élő rock zenével, színészek, táncosok hadával és mélyreható eredeti zenével sokszorozza meg. Az előadás Goethe művének fő motívumait vonultatja fel: Faust szerződését az ördöggel, Margit iránt érzett szerelmét, a pokoli bált, a Walpurgis éjt és Faust megdicsőülését.

Ez az előadás immár nyolc éve műsoron van Szebenben, több nemzetközi fesztiválra meghívták, először a Goethe Fesztiválra Frankfurt-ba. 2009-ben a világ egyik legjelentősebb színházi seregszemléjén,

Edinburgh-ben a The Herald Angel díjat kapta a Mefisztót alakító színésznő, Ofelia Popii.

„Eladnám a lelkemet, hogy ezt a *Faust*-előadást még egyszer lássam” – írta Euam Ferguson, a The Observer kritikus 2009-ben, és hozzátette: „Még sohasem voltam részese grandiózusabb, nagyobb színházi eseménynek életemben”. A közönség és a kritikusok azóta Purcărete elképesztő vizuális fantáziájáról regélnek. A nagy színpadi varázsló egy interjúban szerényen megjegyezte, hogy neki számonkérésként hangzik, amikor öt plasztikus képek alkotójának nevezik. „Csak a szemem rabja vagyok, nem keresek én kifejezetten rendkívüli látványosságokat, de gondoskodnom kell arról, ami láthatóvá válhat.”

KULCSÁR EDIT

| fotó: Michaela Marcovici, Paul Baila

MITEM

A Budapesti Tavasz Fesztivál keretében

MADÁCH INTERNATIONAL THEATRE MEETING
MADÁCH NEMZETKÖZI SZÍNHÁZI TALÁLKOZÓ

NEMZETI SZÍNHÁZ • BUDAPEST, 2017. ÁPRILIS 12–30.

április 12.

SZERDA

17:00

Nemzeti Színház, Hajóorr

Ünnepélyes megnyitó a Hajóorrban

Giuseppe Chierichetti

KERINGŐ

rendező: Renzo Vescovi

Teatro Tascabile di Bergamo – Bergamo, Olaszország – 30 perc

április 12.

SZERDA

18:00

Nagyszínpad

Thomas Bernhard

IRTÁS HOLZFÄLLEN

rendező: Krystian Lupa

Wrocław Lengyel Színház – Wrocław, Lengyelország

4 óra 40 perc, egy szünettel

április 14.

PÉNTEK

19:00

Gobbi Hilda Színpad

Tiziana Barbiero

ROSSO ANGELICO. EGY ÉTERI UTAZÓ TÁNCA

rendező: Tiziana Barbiero

Teatro Tascabile di Bergamo – Bergamo, Olaszország – 1 óra

április 18.

KEDD

19:00

Gobbi Hilda Színpad

William Shakespeare

III. RICHÁRD

rendező: ifj. Vidnyánszky Attila

Nemzeti Színház – Budapest, Magyarország

3 óra, egy szünettel

április 19. és 20.

SZERDA • 18:00

CSÜTÖRTÖK • 19:00

Kaszás Attila Terem

Antonio Tabucchi „Levél a szélben” című novellája alapján

SALT / SÓ

rendező: Eugenio Barba

Odin Színház – Holstebro, Dánia – 1 óra

április 19.

SZERDA

19:00

Nagyszínpad

Nikolaj Erdman Az öngyilkos című darabja alapján

AZ ÉLET SZÉP

rendező: Alexander Morfov

Macedón Nemzeti Színház – Szkopje, Macedónia

3 óra 40 perc, egy szünettel

április 20.

CSÜTÖRTÖK

19:00

Nagyszínpad

Edmond Rostand

CYRANO DE BERGERAC

rendező: David Doiashvili

Nemzeti Színház – Budapest, Magyarország

3 óra 35 perc, egy szünettel

+16

április 20.

CSÜTÖRTÖK

20:00

Gobbi Hilda Színpad

Visky András

PORNÓ

rendező: Visky András

Szatmárnémeti Északi Színház, Harag György Társulat –

Szatmárnémeti, Románia – 1 óra 5 perc

április 21. és 22.

PÉNTEK • 19:00

SZOMBAT • 19:00

Kaszás Attila Terem

AVE MARIA

rendező: Eugenio Barba

Odin Színház – Holstebro, Dánia

1 óra

április 22.

SZOMBAT

15:00 és 20:00

Gobbi Hilda Színpad

Henrik Ibsen

HEDDA GABLER

rendező: Anna Pettersson

DRAMATEN- Stockholmi Királyi Színház – Stockholm, Svédország

1 óra 15 perc

április 23.

VASÁRNAP

15:00

Nagyszínpad

Fjodor Mihajlovics Dosztojevszkij

BŰN ÉS BŰNHÖDÉS

rendező: Vidnyánszky Attila

Alekszandrinszkij Színház – Szentpétervár, Oroszország

5 óra 30 perc, egy szünettel

+14

A Nemzeti Színház a műsorváltoztatás jogát fenntartja!

április 24.

HÉTFŐ

19:00

Gobbi Hilda Színpad

Eugene O'Neill művét színpadra alkalmazta Cecilia Öveczky és Eirik Stubø

AMERIKAI ELEKTRA

rendező: Eirik Stubø

Det Norske Teatret – Oslo, Norvégia – 3 óra, két szünettel

április 24.

HÉTFŐ

20:00

Nagyszínpad

Fjodor Mihajlovics Dosztojevszkij

+16

A KROKODILUS

rendező: Valerij Fokin

Nemzeti Színház – Budapest, Magyarország – 1 óra 35 perc

április 25.

KEDD

17:00

Kaszás Attila Terem

SHAKESPEARE FOREVER!

rendező: Andrzej Seweryn

Arnold Szyfman Lengyel Színház – Varsó, Lengyelország

2 óra

április 25. és 26.

KEDD • 20:00

SZERDA • 18:00

Gobbi Hilda Színpad

FEKETE TEJ

rendező: Alvis Hermanis

Rīgai Ūj Színház – Rīga, Lettország

1 óra 40 perc

április 26.

SZERDA

20:00

Nagyszínpad (színpadi nézőtér)

Mihail Jurjevics Lermontov

ASIK KERIB

rendező: Iszkander Szakajev

Almetyjevszki Tatár Állami Drámai Színház

– Almetyjevszk, Oroszország – 1 óra 30 perc

április 27. és 28.

CSÜTÖRTÖK • 19:00

PÉNTEK • 19:00

Eiffel Csarnok

Johann Wolfgang von Goethe műve alapján

+16

FAUST

rendező: Silviu Purcărete

Radu Stanca Nemzeti Színház – Szeben, Románia – 2 óra

április 28.

PÉNTEK

19:00

Nagyszínpad

Bartis Attila

+18

NYUGALOM

rendező: Radu Afrim

Marosvásárhelyi Nemzeti Színház, Tompa Miklós Társulat

– Marosvásárhely, Románia – 2 óra 45 perc

április 28. és 29.

PÉNTEK • 19:30

SZOMBAT • 15:00

Kaszás Attila Terem

AZ EGÉRLYUK: PÁRBESZÉD DOSZTOJEVSZKIJJEL

rendező: Thomas Richards

Jerzy Grotowski és Thomas Richards Workcenter

– Pontedera, Olaszország – 2 óra

április 29.

SZOMBAT

17:00

Gobbi Hilda Színpad

Ivan Vinpajev

+16

RÉSZEGEK

rendező: Viktor Ryzakov

Nemzeti Színház – Budapest, Magyarország – 1 óra 50 perc

április 29.

SZOMBAT

19:00

Nagyszínpad

Alekszandr Szergejevics Puskin

+16

JEVGENYIJ ANYEGIN

rendező: Rimas Tuminas

Vahangov Állami Színház – Moszkva, Oroszország

3 óra 50 perc, egy szünettel +16

április 30.

VASÁRNP

17:00

Gobbi Hilda Színpad

Andrej Platonov

+16

FRO

rendező: Mihail Rahlin – Moszkvai Művész Színház-MHAT, 9

Stúdió – Moszkva, Oroszország – 1 óra 30 perc

április 30.

VASÁRNP

20:00

Gobbi Hilda Színpad

Franz Kafka

AZ ÉHEZŐMŰVÉSZ

rendező: Eimuntas Nekrošius

Meno Fortas Színház – Vilnius, Litvánia – 1 óra 30 perc

A NEMZETI SZÍNHÁZ PROGRAMJÁBÓL AJÁNLJUK

április 13. • CSÜTÖRTÖK

19:00 • Nagyszínpad

Michael de Ghelderode: **AZ ÚR KOMÉDIÁSAI**

rendező: Bozsik Yvette

április 14. • PÉNTEK

20:00 • Nagyszínpad

CSÍKSOMLYÓI PASSIÓ

rendező: Vidnyánszky Attila

„NEM HISZEK A RENDEZŐI VARÁZSBAN”

Zsótér Sándor óriáskerékről, kíváncsiságról, manipulálásról, megfelelési vágyról, valamint indokolatlan és feltétlen bizalomról

„Paradox dolog, hogy egyrészt szeretném, hogy tessen, amit csinálok, másrészt az agyam tudja, hogy nem fog tetszeni, mégsem tudom másképp csinálni” – mondja Zsótér Sándor rendező. Önmagát így látja: egyszerre izgága és lusta, hűséges és gyáva, újíto és értékekhez ragaszkodó. Csupa paradoxon.

Dramaturgként végzett és dolgozott. A 80-as évek amatőr és alternatív színházi világának legendás alakja, Gaál Erzsébet terelte a rendezés felé. Magától nem lett volna hozzá kellő ambíciója?

– Nem úgy gondolok magamra, mint rendezőre. Az életem nagy részét rendezéssel töltöm, mert úgy tűnik, hogy ebben tudok a legszabadabban, a legtöbbet adni. Nincs más, ami ezt az érzést kiváltaná. Azt hiszem, ez egy program bennem. Mint egy állat, nekifogok újra meg újra. Amikor nem megy, vagy valami nem jól sült el, kétségbeesem, aztán újra föl kell kerülni az óriáskerék tetejére.

A nagy áttörések mellett nagy értetlenség is fogadta a pályáján. Hogyan éli meg a mélypontokat, a válságokat?

– Nem tudom kezelni őket. Rétegekben rámulnak. A sikerélmény elmúlik. A kudarc tönkretesz. Timur és csapata szintjén mondván: belül az számít, megtettél-e mindent. De mihez képest: magadért, a műért, amivel foglalkozol, az emberekért, akikkel dolgozol?

Kik határozták meg a színházi gondolkodásmódját? Kiket tekint mestereinek?

– Nincsenek mestereim. De Molnár Gál Pétertől sokat tanultam. Mindig azok hatnak rám, akikkel éppen dolgozom. Nem bújhat ki az ember a bőréből, és nem lehet betáplálni valamit, ami nincs. Nem tudok senkitől semmit ellopni vagy sorvezetőként használni, az már nem én lennék.

Foglalkoztatja, hogy mennyire inspirál másokat: a tanítványait, a fiatalabb rendezőket?

– Ez kiszámíthatatlan. Akinek jó élménye van velem kapcsolatban, az mindig a közös munka erejéig szól, esetleg egy személyes találkozáson marad nyoma. Akad, aki ezt megbecsüli, másnak csak egy vagyok a sok közül.

„Mindig azok hatnak rám, akikkel éppen dolgozom. Nem bújhat ki az ember a bőréből, és nem lehet betáplálni valamit, ami nincs. Nem tudok senkitől semmit ellopni vagy sorvezetőként használni, az már nem én lennék.”

Bizonyos darabokat azért vesz elő újra, mert valami hiányérzete maradt akár a közönség reakciói, akár a saját elégedetlensége okán?

– A közönség olyan amilyen, nem lehet hibáztatni. Nyilván ilyenkor én nem tudtam átadni valamit. Mindez sokkal konkrétabb és egyszerűbb. Amikor megbízást kapsz egy rendezésre, nincs sok lehetőség: azt kérik, csináld, ahogyan te szeretnéd, de azért legyen olyan, amilyet ők szeretnének. Tisztázatlanok a játékszabályok: legyen sikeres, tessen a közönségnek és a kritikusoknak. Hogy egy előadás adott színészekkel hogyan sikerül, nem független az adott várostól, az adott színházi közegtől. Önmagában jól nem tudom, lehet-e csinálni.

Színészcentrikus rendezőnek tartják. Bálint András egyszerű fogalmazott, hogy Zsótért kellene felírni receptként a színészeknek. Mire a leginkább kíváncsi a színészekben?

– Nem voltam mindig kíváncsi. Mostanában arra vagyok kíváncsi, hogy a színész meg tudja-e csinálni, amit gondolok. Közben szeretném, hogy ő is gondoljon valamit. Figyelem, amit csinál, ha figyelmet kap, ő is többet ad magából. Az a kérdés, vérét adja-e az előadásért vagy se. Nem hiszek a rendezői varázsbán, a manipulálásban.

Mire tanít a közös munka Töröcsik Marival és Trill Zsoltal?

– Töröcsiknél elkápráztatt a felhalmozott tudás. Látod, hogy utolérhetetlen. Jobb, ha csöndben maradsz, figyelsz, másodsorra már ki mered nyitni a szád, harmadsorra már elfogad partnernek. Egy igazán nagy tudású ember sokkal kíváncsiabb egy kisebb tudásúnál. Azt tapasztalom, hogy akik szeretik, amit csinálnak, kíváncsiak. Akik nem

boldogok benne, nem érdeklődnek annyira a másik ember iránt. Ami Trill Zsoltot illeti, nagyon fogékony. Azon néhány férfiszínész közé tartozik, akik nem mérlegelnek, hanem belevágnak. Olyan ő, mint egy olyan tészta, ami még nem kész ugyan, de nem kell külön pepecselni liszttel meg tojással. Más szóval létezik már valami, amit ő maga is formál, másfelől lehet is formálni. Zsolt egy folyamatos lüktetésben lévő anyag, rettenetesen küszködik határai felmérésével, átugrásával.

Húségesen ragaszkodik a közvetlen alkotótársaihoz. Ungár Júlia dramaturggal, Ambrus Mari díszlettervezővel és Benedek Mari jelmeztervezővel évtizedek óta dolgozik együtt. A bizalom a kulcsszó?

– Szerintem ez alkati kérdés. Sokan abból tanulnak, hogy különböző munkatársak másra kérdeznek rá, más vágányra terelik az agyukat, kizökkentik őket a megszokottból. Én meg, mint egy bányász, azt nézem, van-e még érc egy aknával beljebb, talállok-e valamit az újabb rétegek alatt... Egyfelől húséges vagyok, másfelől gyáva, hogy nem próbálkozzom újjal.

Sokan filmszínészként ismerték meg, számos úgynevezett művészfilmben szerepelt. Másként működik, amikor önt rendezik színészként – filmen vagy színházban –, mint amit ön vár el a színészeitől rendezőként?

– Nincs technikám a színészethez. A forgatásokon megmondja a rendező, hogy mit kell csinálnom, aztán vagy tudom, vagy nem. Maár Gyula *Töredék* című filmje volt számomra a csúc. Teljesen indokolatlan feltétlen bizalommal kihozta belőlem azt, amit látni akart. A színészek sokszor valószínűleg ezt a feltétlen bizalmat hiányolják részemről.

Zsótér Sándor

1961-ben született Budapesten. Kossuth- és Jászai Mari-díjas rendező, dramaturg, színész. A budapesti Színház- és Filmművészeti Egyetemen dramaturgként végzett 1983-ban. Dramaturgként dolgozott Zalaegerszegen, Szolnokon, a Radnóti Színházban, Nyíregyházán. 1991 óta rendez. 1992-ben Miskolcra szerződött rendezőnek. 1994-ben Spiró György főrendezőnek hívta a szolnoki színházhoz. Volt a szegedi Nemzeti Színház és a Radnóti Színház társulatának tagja rendezőként. Évek óta szabadúszó rendező. 1996 óta tanít a Színház- és Filmművészeti Egyetemen.

Előadásai számos díjat kaptak, többször szerepeltek a POSZT-on. A Nemzeti Színházban rendezett *Brand* és *Galilei élete* című előadásai kapták 2015-ben és 2016-ban a színikritikusok legjobb rendezésért járó díját. Színészként olyan filmekben játszott, mint a cannes-i versenyprogramban szereplő *Fehér isten* és az Oscar-díjas *Saul fia*.

Négy éve játszom Coetzee *Szégyen* című darabjában. Néha, pillanatokra sikerül elérnem, hogy összeérintsem saját életemmel. Szíven ütött maga a regény. A *Szégyen* rendezője, Mundruczó Kornél tanítványom volt, később forgatókönyvíróként is dolgoztam vele. Érdekes, ahogy a pozíciók változnak az évek során.

Két olyan filmben is szerepelt, amelyek a nemzetközi karrierje Cannes-ban indult: a *Fehér Isten* és a *Saul fia*. Nem fájlalja, hogy lemaradt a fesztiválszereplésekről?

– Hiúságból, persze, jó lett volna Cannes-ban lenni a *Saul fiával*, bár a kutyas filmmel, a *Fehér istennel* jártam a vörös szőnyegen. Mindkét filmnél nagyon akartam teljesíteni, lazábban talán jobb lett volna. Színészként is van bennem megfelelési vágy.

Rendezőként miben nyilvánul meg a megfelelési vágy?

– Szégyenszemre van olyan, hogy az ember szeretné, hogy tessen. Elsősorban azoknak akarok megfelelni, akik az előadásaimat nézik. Paradox dolog, hogy egyrészt szeretném, hogy tessen, amit csinálok, másrészt az agyam tudja, hogy nem fog tetszeni, mégsem tudom másképp csinálni.

Régebben a saját elképzeléseit akarta megmutatni egy darabról, manapság már jobban érdekli, hogy megértse az elképzeléseit másokkal? Mi hozta a változást?

– Az öregedés. Korábban arra figyeltem, milyen reflexiókat hoz létre bennem a darab, később már a műre meg a színészekre. Ott vagyok én is, de az arányok változtak. Nagyjából akkor kezdődött ez a folyamat, amikor elkezdtem Brecht konkrét költészetével foglalkozni, más-hogyan közelítettem Shakespeare-hez, megrendeztem Hans Henny Jahnn *Médeáját* a Radnóti Színházban. Amikor már nem engedtem a csábításnak, hogy azt képezzem le a színpadon, ami elsőre eszembe jut.

Hogyan választ darabokat?

– Régebben ösztönből, ma már a színészek miatt. Hiába érdekel valami, ha nincs rá színész. Ha nem én választom a darabot, akkor megpróbálom kicsikarni, hogy azok szerepeljenek benne, akikkel el tudom képzelni.

Legközelebbi rendezése a Nemzetiben a *Hippolitosz* – ez megrendelés vagy szabadon választott?

– Vidnyánszky Attila javasolta, hogy görög klasszikust rendezzek. Az emberről valószínűleg minden tudás megtalálható az antik-görög drámákban.

Mi az oka annak, hogy Parti Nagy Lajost, Weöres Sándor, Esterházyt leszámítva nem foglalkozik kortárs magyar szerzőkkel?

– Tisztában vagyok a *Zeitstück* (*kortárs társadalmi-történelmi viszonyokból és aktuális történelemből fogant színdarab – a szerk.*) fontosságával, de a magam számára nem tartom érdekesnek.

A színházi divathullámok elkerülték?

– Nem is tudtam, hogy mi a divat. Naiv nézőként, kamasz éveimben nagy hatással voltak rám Ács János, Ascher Tamás kaposvári rendezései, Gaál Erzs radikális esztétikája. De hiába vágynék olyanra, amit másnál csodálok, leleményesnek, vizuálisan elragadónak találok.

A társulatalapításhoz nem érzett magában kellő erőt, kitarást?

– Egyszer gondoltam rá. Tíz éve volt egy osztály, akikkel szívesen együtt maradtam volna. Akkor még nem volt ilyen rémes és zűrös a színházak helyzete. Sok független társulatnál is megfordultam az évek során, úgy láttam, ez a létezési forma sokszor rájuk zárul. Azt érzem, én is bezáródnék. Másrészt nyomasztana a felelősség, rengeteg energiát venne igénybe az egzisztenciális fennmaradásért vívott harc. Azt

hiszem, egy vezetőnek nagyon észnél kell lennie, hogy fenn tudjon tartani egy társulatot.

2006-ban, 45 évesen kapott Kossuth-díjat. Nem érezte úgy, hogy korán jött ez az elismerés?

– Szerintem jókor jött, nem végkielégítésként kaptam meg. Bevallom, meglepett, csodálkoztam vagy inkább megijedtem.

Nagyon sokfelé rendez: Budapesten és vidéken is. Élvezetes ez a sokféleség?

– Szerintem éberem tartja az embert, ha a független társulatoktól a multinacionális Operaházig, Szombathelytől Kecskeméten át Nyíregyházáig nagyon különböző anyagi helyzetű színházaknál, társulatokkal, különböző színházi iskolákon nevelkedett színészekkel dolgozik. Nyilván még gazdagabb tudással rendelkezik az, aki külföldön is dolgozik.

Hiányzik a palettájáról a külföldi rendezés?

– Amikor a pályám indult, nem volt olyan nyitás a külföld felé, mint az utánam jövő generációknak. Nem tudok úgy gondolkodni, hogy amit csinálok, hasonlítson az aktuális divathoz.

A kritika sokáig nem bánt önnel kesztyűs kézzel. A nemzeti rendezéseit mintha újra a szívükbe fogadták volna.

– A kritikusok erőteljesen befolyásolják a színházi alkotók munkacellátását vagy munkalehetőségeit. Papírforma szerint lehetetlen, hogy két

egymást követő rendezésem a Nemzetiben, a *Brand* és a *Galilei élete* is díjat kapjon.

A rendezés mellett húsz éve színészmesterséget tanít a Színművészetin. Mi az, ami a szakmán túl átadható?

– Én is sokat töröm ezen a fejemet. A tanítást pont úgy csinálom, mint a rendezést. Nem feltétlenül megfogható dolgokat tudok tanítani, hanem gondolkodásmódot, etikát a színházzal kapcsolatban. Egy nagyon fogékony, ám félős nemzedéket tanítok arra, hogy merje elképzelni: amit nem ismer, az is létezik. Nekem is jobban kellene ismernem azokat a filmeket, zenéket, sorozatokat, amiken a mostani fiatalok szocializálódnak.

Beszélgetésünkkor Kecskeméten a *Hedda Gabler*t próbálja, a Nemzetiben is rendezett Ibsent, a *Brand*ot. Mi foglalkoztatja leginkább Ibsen drámaiban?

– Régebben gyűlöltem az Ibsen-darabokat, mostanra hozzájuk öregedtem. Összetett és zavaros emberekről szólnak. Húsz évvel ezelőtt nem érintett meg, mert nem tudtam annyit az életéről. Akkor fordulatossabb, dühösebb, szélsőséesebb anyagok vonzottak. A *Hedda Gabler*ben az tetszik, hogy nem lehet megmondani, miért szúrta el az életedet. Mint a gyerekkelőadásokban, legszívesebben bekiabálnál: Te hülye, nem látod?... „De, látom, teljesen hibás minden lépésem és döntésem, mégsem tudok változtatni rajta, mert ilyen vagyok.”

SZENTGYÖRGYI RITA

| fotó: Eöri Szabó Zsolt

Bara Margit, Törőcsik Mari (Élő holttest, Nemzeti Színház, 1961)
| fotó: Keleti Éva (OSZMI)

Filmszínésznő volt – tehetségét őrzik a mozifilmek. Nagyszerű színpadi színésznő volt – csak a kritikák és a visszaemlékezések maradtak. A nemrég elhunyt Bara Margit filmcsillag volt. Magasra ívelő, és már addig is gazdag pályáját egy gyalázatos botrány törte derékba a 60-as évek közepén. Negyvenkét évesen lényegében visszavonult. Életrajzírója, KOC SIS L. MIHÁLY idézi fel alakját, művészetét.

SZÉPSÉG ÉS TEHETSÉG HARMÓNIAJA

Bara Margit színpadon és filmen

Érdemes-e *színésznőnek* lenni? Ezt akarta megtudni, még gyereklánycént, ezért egyszer bement a színházban, úgymond, körülnézni. Elődöntötte, hogy érdemes. Nem is volt ideje a diplomát megszereznie, olyan hamar színpadra került.

Tizenhat évesen

Bara Margit neve először 1944 decemberében szerepelt színlapon: Kolozsváron karácsony második napjára, majd a rá következő napra hirdette meg a Szendrő Ferenc vezetésével újonnan megalakult Szabad Színpad a helyi Színkörben három egyfelvonásosát. „Tömörkény István *Barlanglakók* című mélységesen emberi és drámai jeleneteiben a Szabad Színpad színjátszói egészen kitűnő munkát végeztek. J. Jancsó Adrienn fáradt és mégis életteli öregasszonya mellett Kiss László teljes értékű alakítását említjük meg. Szilágyi Zoltán, Bánhegyi Sándor,

Az Onódy-ügy

1964 végén indult eljárás a szocialista Magyarország egyik sikeres gazdasági szakembere, Onódy Lajos (és társai) ellen, aki az Éttermi és Büfé Vállalat befolyásos vezérigazgatója volt. A legmagasabb politikai körökkel jó viszonyt ápoló, éttermeket, szállodákat, mulatókat (vadászházakat) üzemeltető Onódyt sikkasztással és egyéb gazdasági bűncselekményekkel vádolták meg – a háttérben a politika mozgatta a szálakat. Négy és fél évre ítélték.

A perhez kapcsolódó hangulatkeltés részét képezték az Onódy „birtokain” tartott „hatal-

mas és féktelen mulatozásokról, sőt egyenesen titkos orgiákról” szóló pletykák – írja az ügy részleteit feltáró tanulmányában Tischler János. „A kor neves és ünnepezt színésznőit hozták hírbe, mint az ilyen állítólagos orgiák »fő attrakcióit«. Rövid idő elteltével a listán csak Bara Margit maradt, akiről széltében-hosszában híresztelni kezdték, hogy az orgiák állandó résztvevője volt, meztelenre vetkőzött, s a ráöntött csokoládét a »mulatozók« lenyalták róla.”

A történész leszögezi: „a Baráról terjesztett pletykák teljességgel alaptalanok voltak, a legfőbb céljuk az volt, hogy őt bármilyen eszközzel meghurcolják, ellehetetlenítsék és

pályája feladására kényszerítsék. Több irigye és ellensége volt, ugyanakkor szinte bizonyos, hogy az okokat nem annyira szakmai karrierjében, mint inkább a magánéletében kell keresni. Tény azonban, hogy ez a rágalmozó, alantas kampány eredménytelen maradt volna, ha a legmagasabb politikai vezetésben nem áll e mögé valaki. Both Béla, a Nemzeti Színház akkori igazgatója felsőbb utasítás nélkül nem merete volna megtenni, hogy Bara Margitot egyik napról a másikra eltávolítsa a Nemzetiből 1965-ben. (...)

Egyedül csak Szirtes Ádám állt ki mellette, aki elment az illetékes kerületi pártbizott-

Bara Margit

Kolozsváron született 1928-ban.
1945-től 1955-ig a Kolozsvári Magyar Színház tagja. 1955-ben első férjével áttelepül Magyarországra, Budapestre.

Előbb a Petőfi (Jókai) Színház (1955–1959) majd a Nemzeti Színház (1959–1966), végül a József Attila Színház (1966–1977) tagja. Az 1964-ben indult rágalomhadjárat miatt filmes és színészi pályája megtörik, alig kap szerepeket. 1970-től lényegében visszavonul.

1964-ben házasodnak össze Gyarmati Dezső olimpiai bajnok vízilabdázóval, aki a 70-es évek elején a kolumbiai válogatott szövetségi kapitánya volt – vele tartott a feleség is, menekülve a megaláztatások elől.

1967-ben Balázs Béla díjat, 2002-ban Kossuth-díjat kap, 2011-ban neki ítéli a Magyar Filmszemle Életműdíját. Hosszas betegség után, 2016. október 25-én távozott az élők sorából.

Régeni István s a lélekkel alakító Bara Margit mind hibátlanul és művészettel játszott” – adta hírül az eseményről a helyi újság. Bara Margit ekkor tizenhat éves volt, s a helyi Nemzeti (majd az orosz csapatok bevonulása után már Városi) Színház színinövendéke.

A következő év, 1945 júniusában már a Shaw-darab (*Az ördög cimborája*) Esztere – és „ismét mélyült egy fokot az emberségnek a színpadra való teljes átélése felé”. Egy hónap múlva a *Dandin György* – s ő egyike az „igazi molière-i figurák”-nak. Egyre szaporodnak a szerepek, és egyre több az elismerés. A helyi lap az *Eső után köpönyeg* (Békéffy–Krasznay) bemutatója után már egyenesen azt írja, hogy „szépségével vetélkedő tehetsége a közeljövő új erdélyi színicsillagát sejteti”. Jó szerepeket kínálnak neki – s a marosvásárhelyi Székely Színház bukaresti vendéjátékában az *Éjjeli menedékhely* Natásája. „Szép s külsejénél is szebb szép szövegmondása és érdekes, színes hangja. Natasa csendes szenvedéseit igazán átélte és elhittette. (...)

ságra, és felháborodásában, hogy mit műveltek Barával, lecsapta a pártkönyvét az asztalra. Úgy vitték utána a színházba, és könyörögtek neki, hogy vegye vissza. Bara Margitot néhány hónappal később a József Attila Színházba helyezték át, ahol látványosan mellőzték, mindössze néhány kisebb szerepet kapott, 1966 után már filmekben is csak nagyritkán tűnt fel. Noha papíron 1977-ig a színház tagja maradt, gyakorlatilag már 1970-ben, alig 42 évesen visszavonult. (...) Így kapcsolódott össze az Onódyval való politikai leszámolás a Bara Margittal szembeni aljas fellépéssel, miközben a két »főszereplő« nem is ismerte egymást.”

nagy várakozással nézünk fejlődése elé” – írja a kritikus a bukaresti magyar lapban 1948-ban.

Még nincs húszéves, és már vezető színésze a kolozsvári színháznak – alig egy lélegzétvételnnyi idő. 1955-ig tart, és ívelődik egyre feljebb ez a csodálatosan induló színpadi pálya (miközben persze egyre több vonalas darabra is pazarolnia kell tehetségét – de azért jut Shaw, Osztrovskij és Csuhov is, szerencsére).

Magyarországon

Férje, Halász Géza – a kolozsvári színházi világ körülcsodált amorózója – végre hazatérhet Magyarországra, Budapestre, s Bara Margitnak jó feleségként nincs sok választása: követnie kell őt. (Halász szerencsétlen sorsú ember: 1957-ben öngyilkosságra menekül.) Amikor a visszatérés lehetősége nélkül Magyarországra költözik, joggal érezheti úgy, hogy vége egy „gyönyörű álomnak”. De nem! Sőt!

A magyar film váratlanul keblére öleli – de, sajnos, csak egy évtizednyi, vagy alig hosszabb időre –, s a színpadtól sem kell megválnia.

Férjével együtt a Petőfi (Jókai) Színház szerződött. Ebben az időszakban már ő a gyöngyvászon első számú csillaga (*Szakadék; Bakaruhában; Csempészek; Ház a sziklák alatt; Katonazene* stb.), színpadi teljesítményére kevésbé figyel a szakma. Pedig... nagyon is lehetséges, hogy ott érezné igazán jól magát. Amíg biztonságban érzi magát, amíg szeretik.

1959-ben a Nemzeti Színházhoz szerződik, az ország első színházába (s ez akkor még tényleg azt jelentette), és élvezi a színházlátogató közönség figyelmét is, kollégái szeretetét. Igazi barátságok szövődnek körülötte (Töröcsik Mari, Kállai Ferenc). Szerepeket is kap – a kritika óvatosan dicséri, és bírálja. „A szép Bara Margit az egészen kicsi szerepben is stílusos volt.” (*A windsori víg nők*) „Bara Margit Titániája szép volt és királynői, de mint elbűvölt asszony színtelen.” „Hangja csak hangzik, de nem muzsikál, érzelmei alig törnek át a rivaldán.” (*Szentivánéji álom*)

Egyedül... – Amikor én a Nemzeti Színházban az utolsó előadásomat játszottam, akkor hát nemcsak én, a kollégák is tudták ezt. Na most, vége lett az előadásnak, én borzasztó fegyelmezetten viselkedtem, szépen lesminkeltem, azt a sminkruhámot elhoztam emlékül. Egy aranyos öltöztetőnőm volt, ő belhímezte a monogramomat, és azt én elkértem, hogy legyen egy emlékem az itteni színésznőségemről. Azelőtt legtöbbször az volt, hogy a kollégák felajánlották, hogy hazavisznek, hát rengetegen laktak Budán és hol az egyik, hol a másik. Tudniillik, azt hiszem, csak nekem nem volt kocsim, úgyhogy mindig valamelyik kedvesen felajánlotta, hogy hazavisz. Nos, akkor senki sem ajánlotta fel. Én kijöttem a színház hátsó bejáratán, az egy nagyon ronda, piszkos udvar, és vigasztalanul szemerkélt az eső. Kiléptem azon a ronda kapun és ott álltam egy kicsit, ott, az esőben, és akkor arra gondoltam, hogy befejeződött az én pályafutásom. Szép lassan elmentem a buszmegállóba és hazamentem. Egyedül. (*Vasárnapi Újság, Kossuth-rádió, 1990*)

Egy fotó 1965-ből a megaláztatások hónapjaiból

Siker a színpadon

Aztán (végre!) egy igazi, kirobbanóan nagy siker, az *Élő bolttesztben* (1961). A szovjet vendégrendező, Grigorij Konszkij nemcsak meglátta Bara Margitban Tolsztoj „igazi” Liza Andrejevnyáját, de ki is hozta belőle. A szakma felkapta a fejét. „Nagy örömmel dicsérjük Bara Margitot”, „játékskáláján is új színeket láthattunk”, „játékában először éreztünk színpadon végtelen természetességet és őszinteséget”, „olyan fenséges bánatában, amilyen megkapó örömeiben, boldogságában”, „az előadás másik nagy élménye Bara Margit Liza Andrejevna, a feleség szerepében. [...] Mondhatnók azt is, hogy pályája eddig még nem látott csúcst ért el.”

Bánk bán, *Villámfénynél*, *Úri muri*, győri vendégjáték (*Karenina Anna* – „megtalálta a klasszikus asszonyi figura szenvedélyességének, őszinteségének hangját”), és vendégjáték a Tháliában is. De már fo-

lyondárként fojtogatja a pletyka. Honnan jön? Miért? Mit akarnak vele, és kik? (*Az 1964-es Onódy-ügyről lásd keretes írásunkat.*)

1966-tól még következik a József Attila Színház. Erről az évtizedről már alig lehetne bármi fontosat is elmondani. A színházi és a filmes karrier is megtörik. A színész nem félhet a közönségtől! Hiszen az egész életét odaadja neki. Bara Margit – írta Gosztonyi János *Láttalak, elmeséllek* című könyvében (2005) – „visszahőkölt. Bizonyára meg is undorodott a nyilvánosságtól. Csodáljam?”

Filmszerepekben

„Ki ez a nő?” – kérdezik a filmgyárban, amikor Bara Margitról az első próbafelvételek készülnek a *Szakadék* című filmhez 1955 kora őszén, ki ez a nő, de talán ki nem is mondják ezt, csak a tekintetek kérdeznak. A kolozsvári színésznő alig néhány napja érkezett Budapestre, és mindjárt azzal okozott zavart, hogy amikor a gyártásvezető felhívja egy pénteki napon (nem sokkal azután, hogy befutott a vonata), hogy próbafelvételre várják, nem ugrik azonnal, hanem azt feleli: most semmiképpen se, de talán majd hétfőn, igen, akkor esetleg jó lesz. A filmgyár már ilyesmire felfigyel. De különösen azt követően, hogy a kamera is „figyelni” kezd. Mert a kamera érzékeny, és jó szeme van, és nem lehet átverni. Nem lehet blöffölni neki. A filmgyár pedig pontosan tudja, hogy mi a *valami*, és ki a *valaki*.

„Gyakran még a szakemberek sem értik mindig, hogy jön létre ez a csoda. De létrejön” – írja Jeles András film- (és színházi) rendező 1990-es cikkében, amit főhajtásnak szánt Bara Margit nagy alakítása, a *Bakarubában* (1957) kis cselédlánya előtt. Jeles szerint a színésznek nem áll hatalmában, hogy úgy tegyen, mintha „olyan” lenne. De Bara Margit Vilmájával „jelenetről jelenetre megtörtént benne mindaz, amiből lassan összeállt a kis cselédlány végzete.” Ezért fordulhatott elő Jeles szerint: „ami legalábbis meghökkentő, és amit a magam részéről a celluloideffektussal mindig is összeegyeztethetetlennek gondoltam: az emberi minőség, a lények »zenei« tartalmának közvetlen megjelenését – szóval a *színházi* hatást.” Mert: „áttételek nélkül, trükkök, rutin és szakmai jellegzetességek nélkül lépnek ki a vásznonról ennek a makulátlan lénynek az érzései, és – mivel ezek egyszerű és kikezddhetetlen dolgok – mint a létezés megnyilvánulásai általában, hatásuk is olyan, mint a tényeké.”

„Egyszerűen arról van szó, hogy Bara Margit tekintetében volt valami teljesen egyedülálló mélység. Rendezőként úgy éreztem: ez az a tekintet, amiben az általam (s az író által) elképzelt szerep kényelmesen el tud helyezkedni” – mondta Makk Károly, a *Ház a sziklák alatt* rendezője. „A *Zápor*-ban van egy jelenet (...), egy premier plán Margitból: amikor először láttam a vetítőben, egyszerűen elállt tőle a lélegzetem. Minden együtt volt ezen a képen. A szépség harmóniája” – emlékezett vissza a rendező, Kovács András.

Bara Margit huszonhárom (magyar) filmet forgatott 1956 és 1970 között (1966 után már csak kettőt), ezek közül legfeljebb hét-nyolc volt igazi főszerep. (Külföldön kétszer vállalt szerepet: 1962-ben az *Éjjeli mise* című csehszlovák filmben, 1975-ben a kelet-német–csehszlovák koprodukcióban készült *Hazudós Jakab*-ban.)

Elég ennyi egy (film)színészi életműhöz? Elég ahhoz, hogy valaki „megmaradjon”, akár olyanok emlékezetében is, akik sohasem láthatták kortársként? Azt hisszük, hogy erre a kérdésre egyedül csak a *Bakarubában* Vilmájának a tekintete felelhet. És Anyicáé (*Szegény gazdagok*), és Zsuzsáé (*Ház a sziklák alatt*), és Pannié (*Kertes házak utcája*), vagy Büky őrnagy feleségéé (*Hideg napok*)... Jó filmek, kevésbé jók – akár rosszak is? Főszerepek, mellékes szerepek?

Váradi Hédi, Bara Margit (Léda, Nemzeti Színház, 1965) | fotó: Keleti Éva (OZSMI)

Törőcsik Mari: „Miért nem álltunk ki akkor mellette?”

– Két ember van a szakmában, akiket testvéremként szeretek. Az egyik Jiří Menzel, a másik Bara Margit.

– Megérkezett Kolozsvárról ez titokzatos szépség, és szinte azonnal szerepet kapott a *Szakadék* című filmben. Darvas József írta, aki akkor miniszter volt, és egyből el is indult a pletyka, hogy Margit a miniszter szeretője. Olyan árva volt, hogy el se tudom mondani. Hozzá képest mi, a kolléganői mindannyian „romlott nők” voltunk. A szépsége olyan titokzatos volt, hogy nem is csoda, ha mindenkinek felkeltette az érdeklődését, mindenki vele foglalkozott. Ezért hurcolták meg aztán később, amikor azokat a mocskos és persze alaptalan pletykákat terjesztették róla.

– Sokat gondolkozom rajta, hogy miért nem álltunk ki akkor mellette? Fel se tudom fogni! Hogy tehattuk ezt!? Nem tudom. Elmenekült az emberek elől, megundorodott tőlük, a színháztól is. Amikor évek múlva visszajött Dél-Amerikából, ahová az edzősködő férje, Gyarmati Dezső vitte ki, valami fogadáson találkoztunk a Parlamentben. Egymás nyakába borultunk, de nem sírtunk, hanem nevetni kezdtünk. Ott folytattuk, ahol abbahagytuk. Kérdeztem tőle, hogy meg tud-e nekem bocsátani? Túl vagyok rajta, mondta, ne beszéljünk erről, ezt kérte. Barátok maradtunk.

– Tündöklően tehetséges volt, és a tehetséget nem lehet szavakba fogalmazni. Pontosan tudta, hogy ki a jó rendező, akitől elfogadja, ha megmondja neki, hogy mit csináljon. Menjen innen oda, onnan ide, de akkor jön a tehetség, aki ezt úgy csinálja meg, ahogyan senki más. Margit tudta ezt. De szerény volt, a végtelenségig szerény. Mert volt mire szerénynek lennie. A filmek által jött hatalmas sikereket is a helyén kezelte. Az igazi tehetség soha nem tud féltékeny lenni. Margitot mindenki szerette. És ha szerették, tündökölt, mint a nap.

- KORNIA

Bara Margit mondta...

– Szerintem tévesen ítélnék meg azokat, akik azt mondják: csak a filmhez van tehetségem. Én úgy érzem: ez nem a műfajon, hanem a szerep kínálta lehetőségeken és természetesen a rendezőn múlik. [...] Talán nem hangzik nagyképűségnek: az *Élő bolttest* első próbái óta szinte azonosultam Lizával, ezzel az egyszerű, érzelmgazdag tolsztoji hősnővel, aki a maga egyéni és társadalmi korlátai között vívódva és szenvedve keresi a boldogságot. [...] Igen, a színészet olyan pálya, ahol minden szereppel minden este bizonyítani kell. Bizonyítani a tehetséget, az elhivatottságot.

– Nem vagyok zseni, de vannak szerepek, amiket érzek, amelyek nekem valók. Különösen vonzódok az orosz klasszikusokhoz, nagy kár, hogy nem volt bennük sok részem. Nem vagyok mindenre alkalmas, de az a véleményem, hogy nem is lehet mindenben jónak lenni. Azt hiszem: filmre valóban alkalmasabb vagyok.

– Csakhogy mi nem vagyunk Amerika, ahol a sztárok mindent megtesznek azért, hogy pletykáljanak róluk, hiszen aztán úgyis eltűnnek a tengerparti villáikban, és soha nem érintkeznek a „közönséges halandókkal”. Nekem együtt kellett élni azokkal, akik leköpdöstek. Nagy fájdalom volt, hogy az emberek, akik azelőtt kedveltek, rajongó leveleket küldözgettek nekem, minden kételkedés nélkül, azonnal elhitték a rólam szóló történeteket. Az pedig különösen megrendített, hogy Szirtes Ádámon kívül egyetlenegy pályatársam sem állt ki mellettem.

– Végtelenül jólesik, hogy ennyi év után is ezt érezhetem. Hogy az a sok rossz, amit annak idején terjesztettek rólam, mégsem nyomta el a nézők szeretetét. Tizenöt-húsz esztendővel ezelőtt csak rúgásokat éreztem. Még olyanok is megsértettek, akikhez soha semmi közöm nem volt. Nem akarok hazudni, még ma is fáj, amit elkövettek ellenem, az a sok-sok belső törés, amit begyűjtöttem, biztosan meg fogja rövidíteni az életemet.

7. MŰSOR

Hányra-
dik elő-
adása
a
művek

VENDÉGLÁTÉKOK:

Diósgyőr	1957. január 30. (szerda) du. 5 órakor	Fákylány (120)
Ózd	1957. január 31. (csütörtök) du. 5½ órakor	Fákylány (121)
Diósgyőr	1957. február 1. (péntek) du. 5 órakor	Bernarda háza (64)
Ózd	1957. február 2. (szombat) du. 5½ órakor	Bernarda háza (65)
Szuhakálló	1957. február 3. (vasárnap) du. 5½ órakor	Bernarda háza (66)
Tatabánya	1957. február 7. (csütörtök) du. 5 órakor	Fákylány (122)
Oroszlány	1957. február 8. (péntek) du. 5 órakor	Bernarda háza (67)
Álmásfüzitő-Felső	1957. február 9. (szombat) du. 5½ órakor	Bernarda háza (68)
Boron	1957. február 10. (vasárnap) du. 5 órakor	Bernarda háza (69)

Február 9-től az előadások du. 5 órakor kezdődnek.

Kiadatott: 1957. január 26-án.

MAJOR TAMÁS
igazgató

ÜGYELETES SZINHÁZI ORVOSOK:

dr. Halász István (330-324)
dr. Deutsch Aladár (121-499)
dr. Komáromi Béla (131-941)

Betegség esetén a titkári irodában történő egyidejű telefonbejelentés mellett a t. tagok közvetlenül szíveskedjenek az ügyeletet színházi orvost vizsgálatra kihívni

Csak színházi orvos által adott bizonyítvány érvényes

A betegséget azonnal jelentsük az SzTK körzeti orvosnak!

HATVAN ÉVE TÖRTÉNT...

- » **1957. január 17.** Felfüggesztették az Írószövetség működését. A Magyar Távirati Iroda az alábbi közleményt adta ki: A Belügyminisztérium megállapította, hogy a Magyar írók Szövetségében a Magyar Népköztársaság érdekeivel ellentétes tevékenység folyt. Ezért a belügyminiszter a Népköztársaság Elnöki Tanácsának az egyesületek feletti felügyeleti jogkör gyakorlásáról szóló törvényerejű rendelete alapján a Magyar Írók Szövetségének működését ideiglenesen felfüggesztette.
- » **január 18.** Elkészült a vádirat a „Domonkos utcai ellenforradalmár bűnszövetkezet ügyében” – írta a Népszabadság. A Tóth Ilonka és társai ellen folytatott eljárásban fogták perbe Gáli Józsefet, az 1956. október elején bemutatott Szabadsághegy című „forradalmi” dráma szerzőjét és Obersovszky Gyula újságíró, akik az *Életünk* című illegális kiadványt szerkesztették, s röplapokat terjesztettek.
- » **január 18.** Vidéki turnéra indul a Nemzeti. Sopronban játsszák a *Fáklyalángot*, a *Bernarda házá*t és egy irodalmi estet is adnak.
- » **január 19.** A lapok arról tudósítottak, hogy az ország első színházában a nézőtéri világítás rendbehozatalával megkezdődtek a helyreállítási munkák.
- » **január 19.** Letartóztatták Háy Gyula, Lengyel Balázs, Tardos Tibor és Zelk Zoltán írókat, valamint Novobáczky Sándor és Lőcsei Pál újságírókat.
- » **január 30.** A *Fáklyaláng*gal és a *Bernarda házá*val vendégszerepel január első napjaiban a Nemzeti Színház Diósgyőrben, Ózdon és Szuhakállón.
- » **január 31.** A Népszabadságban megjelent Gellért Oszkár *Nyílt levél a magyar írókhoz* című írása. Gellért a levélben publikálásra, azaz a Kádár-kormány elismerésére szólította fel a pártönkivüli Illyés Gyulát és Németh Lászlót. Mint írta: „a *Fáklyaláng*gal, Illyés Gyula drámájával, a magyar vidéket most járja a Nemzeti Színház s a *Galileit*, Németh László drámáját, sorozatosan adják Budapesten. E két dráma pedig úgy hat, mintha csak tegnap írták volna őket. Lehetetlen, hogy írójuknak ne legyen mondanivalójuk a máról is, a mához is.”
- » **február 7.** Tatabányán a *Fáklyaláng*, a *Bernarda háza* pedig Oroszlányban, Almásfüzitő-Felsőn és Dorogon látható február elején.
- » **február 13.** Az MSZMP veszprémi intézőbizottsága kedden délután szabad pártnapot rendezett a Kisfaludy Művelődési Házban. A több száz főnyi hallgatóság előtt Major Tamás, a Nemzeti Színház igazgatója tartott előadást – részben saját személyes élményei alapján – az októberi eseményekről és a forradalmi munkás-paraszt kormány politikájáról. (A Népszabadság híre)
- » **február 24.** A Nemzeti Színház igazgatósága hírül adta, hogy március 15-én Katona József *Bánk bán*jával nyitja meg újra kapuit a Nemzeti. A további műsorban Schiller *Ármány és szerelem*, valamint Madách Imre *Az ember tragédiája* című művét felváltva játsszák. A Katona József Színházban García Lorca *Várnász*, Miller *A salemi boszorkányok*, Racine *Phaedra* és Bertolt Brecht *Szecsuan jó ember* című darabjának előadására készülnek. A helyreállítási munkákat végül csak március végén fejezték be. Arthur Miller művét pedig, amelynek már 1956. október 23-án délelőtt megvolt az olvasópróbája, csak 1961. november 11-én mutatták be.

Erről mesélnek a színházműsorok

Az 1957. január 10-étől érvényes „Heti műsorból” kiderül, hogy ebben az évadban alig játszott a Nemzeti Színház társulata – a Katona József Színházban (akkoriban a Nemzeti kamaraszínháza) az év elején még csak a 63. előadásra került sor. A Nemzeti Blaha Lujza téri épülete használhatatlan volt a harcok következtében.

A színház vezetősége 1957 első napjaiban értesítette a közönséget, hogy folytatják a bérleti előadásokat. A kijárási tilalom miatt azonban csak szombaton és vasárnap délelőtt és délután tarthattak

előadásokat a bérleteseknek. Ezeken kívül két alkalommal csütörtökön adták elő Németh László *Galilei* című művét.

A vidéki vendéjátékokra két olyan művet vittek, amelyet kevés szereplővel elő lehetett adni. Illyés Gyula *Fáklyaláng*ját 1956 végén újították fel (ezzel nyitottak decemberben), míg Federico García Lorca *Bernarda háza* című művét Marton Endre rendezésében 1955. április 25-én játszották először a Nemzetiben (1956 októberéig több mint félszázszor került színre). Nem volt semmi túlzás Gyertyán Ervin kritikus megállapításában, mely szerint a mű előadása „színházi életünk élményt nyújtó eseménye”.

Történelmet írunk.

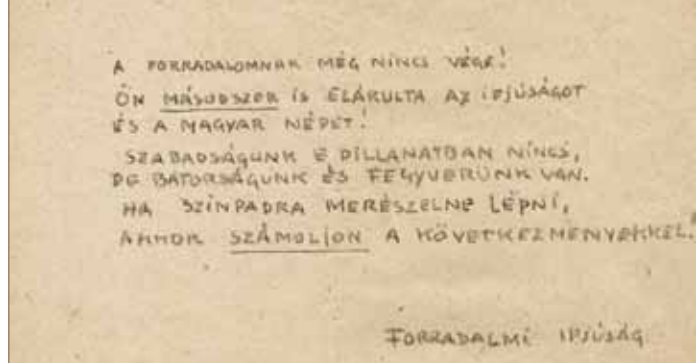

A Múlt-kor történelmi magazin aktuális számát keresse az újságárusoknál. ◀◀

multkor.tortenelmi.magazin

www.mult-kor.hu/magazin

1957. februárjában az élet kezdett lassan visszatérni a régi kerékvágásba. Major Tamás két darabban – a Tartuffe-ben és a Sipsiricában – is színpadra lépett, dacára a névtelen levélnek, melyben halálosan megfenyegették.

Gobbi Hilda, Berek Kati és Máthé Erzszi a Bernarda házában

TÉLI TURNÉ: SOPRONTÓL SZUHAKÁLLÓIG

„Aztán maguk ott Pesten nehogy megint elbasszák!”

Sinkovits Imre: „Húztuk, húztuk az időt, ne kelljen Budapesten játszani. Január közepe táján három napra Sopronba ment a Nemzeti Színház. Első nap a *Fáklyalángot*, másnap a *Bernarda házá*t, a harmadik napon pedig egy irodalmi összeállítást adtunk. Részlet *Az ember tragédiájából*, az egyiptomi szín, egy részlet a *Bánk bánból*, Tiborc panaszától Gertrudis megöléséig, s a végén Kallai Ferenc felolvasta Illyés Gyulától az *Egy mondat a zsarnokságról* című költeményt. Tiltakoztunk, ahogy csak lehetett.”

[...] Február hetedikén [valójában: másodikán], Ózdon játszottunk. Bent, az Ózdi Kohászati Művekben. Mi voltunk az első civil csoport, amelyet a kohászok a szovjet invázió óta beengedtek a gyárba. Illetve egyszer két ÁVH-s tisztet. Akiket a legenda szerint beledobtak a forró acélba. Itt is a *Fáklyalángot* játszottuk. Akkor Ózdon még minden tiltás, fenyegetés, statárium ellenére tartotta magát a munkástanács, ők bírták legtovább. Az előadás után vacsorát adtak a tiszteletünkre. Szerény, de nagyon szívélyes vacsorát, amit csak a gyáron belül össze tudtak szedni. Az asztalnál egy öreg martinász ült velem szemben, míg élek, el nem felejttem a szavait. »Kedves öcsém! Mi itt tartjuk magunkat, de aztán maguk ott Pesten nehogy megint elbasszák az egészet!« Ma is előttem van az arca, és beleborzongok abba, amit mondott. Sokszor eszembe jutott, amikor azt hallottam, hogy ötvenhat a »rohadt értelmiség« megmozdulása volt... Néhány hóbörgő intellektuel és a csöcselék...” (Ómolnár Miklós: *Tizenkét nap, amely...*)

Vidékre megyünk

„Akkor már bejártunk a színházba, amelynek nem volt teteje. Ezért úgy döntöttek, vidékre megyünk. Sopronban játszott a Nemzeti Színház társulata 1957 februárjában. Mindenki azt hitte, disszidálnak a színészek, hiszen még át lehetett jutni a határon. De senki sem ment el. Ott laktunk a Löverekben, és játszottuk a *Bernarda házá*t.” (Berek Katalin: *Tájkép magammal*)

Ekhós szekérre ült a Nemzeti Színház

„Szó sem esett még róla, pedig ritka esemény a magyar színjátszás történetében: a Nemzeti Színház művészei, mint valaha a nagy hírű elődök, útra keltek s hóval, faggal dacolva ellátogattak Sopronba. [...] A soproni közönséggel való találkozás nagy élménye marad színészek és rendezők egyaránt. Az együttes több tagja ott, a soproni színházban lépett az októberi események óta először színpadra. A *Fáklyalángot* és *Bernarda házá*t játszották, s nemigen lehetett különbséget tenni a két előadás sikere között. Nehéz útjuk volt. Az autóbusz hóviharba került. Méter magas hó parancsolt megálljt, s bizony a kalandos éjszakát, amit Kapuvár és Petőháza között szabad mezőn, tizenöt fokos hidegben szenvedtek végig, nem egyhamar felejtik el a »kirándulás« résztvevői. A szív melege azonban hófúvásnál és csikorgó fagnál is nagyobb erő. A soproni vendéglátás kedvessége feledtetni tudta az utazás kellemetlenségeit.” (Népkarant, 1957. január 30.)

A Fáklyaláng és a Bernarda háza Szuhakállón

A Nemzeti Színház társulata megkezdte vidéki vendégjátékát. A nagyszerű kezdeményezés első állomása Sopron volt: négy estén át szerepeltek az ősi dunántúli város színházában. Illyés Gyula *Fáklyalángját*, García Lorca *Bernarda háza* című drámáját mutatták be a soproni közönségnek, ezenkívül nagysikerű irodalmi estet is rendeztek. Néhány nap múlva, szerdán, újabb vidéki vendég szereplésre indulnak a színház művészei. Ezúttal öt estén át Diósgyőr, Ózd és Szuhakálló dolgozói élvezhetik majd a *Fáklyaláng* és a *Bernarda háza* kitűnő előadását. (Népszabadság, 1957. január 27.)

Jászi volt Az ember tragédiája első előadásának (1883) Évaja a Nemzeti Színházban. | forrás: OSZK Digitális Képtár

KOTURNUSBAN SZÜLETETT

Jászai Mari (nem) hétköznapi szerepei

„Mikor Jászai Mari, akinek arcát sűrű fekete fátyol takarta, két cseléd-jével elhelyezte a fán a koszorút, és egy nagy kosár szép virágot szórt a gyepre, el akart menni, három rendőr rohant hozzá, akiknek vezetője Jászaihoz így szólt: – Ki tette oda fel a koszorút? – Én! – volt a művész-nő rövid felelete, aki be akart szállani a rá várakozó fiákerbe. A rendőr azonban útját állotta: – Kicsoda kegyed, Nagysám? A fiákeres erre felháborodva oda szólt: – Szégyellhetné magát, hogy fővárosi rendőr, és nem ömeri Nagyságát! Jászai a kocsi hallgatásra intette, és azután megmondotta a nevét és a lakását, amit a rendőr nagy buzgósággal irt be jegyzőkönyvébe.” (Budapesti Hírlap, 1895. május 22.)

Történt mindez 1895. május 20-án, a Vérmezőn. Ezen a napon egy kis csoport – a rendőrhatalom szigorú ellenőrzése mellett – Martinovics Ignác és társai kivégzésének századik évfordulójára emlékezett. Hiába keressük ezt a jellemző epizódot a Jászai Mariról szóló művekben.

Amikor nemrégiben a színésznő halálának kilencvenedik évfordulójára emlékeztek, inkább viharos szerelmi életét tárgyalták bennfentesen. Egyetlen hozzáértő sem akadt azonban, aki megjegyezte volna, hogy azért vágyott kیهezetten a színésznő egész életében szeretetre, biztonságra, mert a gyermekkori abúzus – melyről őszintén vallott emlékiratában – nem múlt el nyomtalanul. Ezért nem tudott megbízni senkiben, bár legszívesebben mindenkinek kitárta volna szívét.

Talán a színjátszás, az emberábrázolás – ha csak néhány órára is – megnyugvást adott Jászai tépett lelkének, s a szegénységben, nélkülözésben edződött művész úgy érezhette, hogy életútja összekapcsolódott az ábrázolt alakok sorsával. Nyomorúságos életét fenséges színpadi léte ellensúlyozta. Tragikus élethelyzeteit a világirodalom szomorújátékainak nagyjeleneteiben oldotta fel. A színésznő egyéni-

ségét, ma úgy mondanánk, a Jászai-jelenséget Hevesi Sándor rendező, a Nemzeti Színház egykori igazgatója aforisztikus finomsággal írta le: „Az érem egyik oldalán ez állott: Mari bácsi, a másikon ez: Myria. – A Jászaiban lakozó trivialitásnak és fenségnek, földiességnek és pátozsnak, prózának és költészetnek, tehát az ő alapvető ellenmondásának megtestesülése ez a kettős név, élet és művészet egységének és ellentétének a paradoxonja, úgy hogy a kettő csak együtt és egyszerre igaz, külön-külön olyanok, mintha egy éremnek csak egyik oldalán volna meg a fölírása.” (Nyugat, 1935).

A fiatalabb nemzedék tagjai nem rokonszenveztek Jászaival, elutasították színpadon kívüli életét. Hevesi András – Hevesi Sándor nevelt fia – 1931-ben a Nyugat hasábjain ironizálni sem volt rest: „Baráti köre társadalmilag nem volt egységes, de valamennyien entuziaszták (lelkes bámuló, rajongó – G. T.) voltak; Jászai legotthonosabban feminista, eszperantista, antialkoholista apostolok között érezte magát; nem tudom, voltak-e kapcsolatai a szabadkőművesekkel, de lehettek volna. Jászai Mari tragikának született, ami annyit jelent, hogy nem született társasági hölgynek, és egyetlen lehetséges kapcsolata a társadalommal az összeesküvés, a titkos szertartás és az extázis.”

Hevesi András zabolátlan soraihoz hozzá kell tennünk valamit: Jászai azért lázadt, mert nem találta helyét sem a kiegyezés előtt, sem az Osztrák–Magyar Monarchiában. Politikai nézeteit jól jellemzi az a mondat, melyet 1906. július 9-én, Gárdonyi Géza *A fekete nap* című drámájának sikertelen premierje után jegyzett fel naplójába: „ahol az osztrákra csak ugatni is lehet, azt én el nem mulaszthatom”.

Ez a határozott állásfoglalás, mely arra utal, hogy a független Magyarország eszméjét mindennél fontosabbnak tartotta, érthetőbbé

Jászai Mari

(Krippel Mária, 1850–1926)

Keserves gyermekkor után 1866-ban a Győrből Székesfehérvárra tartó Hubay Gusztáv társulata után szökött és kardalos lett. 1867-től 1869-ig Molnár György Budai Népszínházában játszott. Ekkor ismerkedett meg Kassai Vidorral, első férjével, akitől azonban csakhamar elvált.

Még együtt szerződtek 1868-ban Kolozsvárra, ahol 1872-ig dolgozott. 1872-ben a Nemzeti Színház Laborfalvi Róza szerepkörére szerződött. Bemutakozásul a *Bánk bán* Gertrudisát játszhatta el. Nagy része volt a Paulay Ede nevével fémjelzett nemzeti színházi aranykor létrejöttében. Egy évadot a Vigszínháznál töltött, 1901-ben azonban Beöthy László visszaszerződött a Nemzetihez, melynek egyidejűleg örökös tagja lett. 1893-94-ben a Színiakadémián drámai gyakorlatot tanított. 1909-ben a Petőfi Társaság tiszteletbeli tagjává választották.

Mintegy 300 szerepet játszott el, köztük húsz Shakespeare-hősnőt. Nevéhez fűződik a Nemzeti Színház görög klasszikus sorozatának több kiemelkedő alakítása. Övé volt a *Csongor és Tünde* ősbemutatóján (1879) Mirigy szerepe, és ő volt *Az ember tragédiája* első előadásának (1883) Évája. Emlékezetes jellemeket formált Racine és Grillparzer hősnőiből. Megpróbálkozott Ibsennel is. Pályája végén ő vitte először színpadra *A kőszívű ember fiai* színpadi változatának özv. Baradlaynéját (1918). Játszott *A tolonc* (1914) és a *Bánk bán* (1914) című magyar filmekben.

(Forrás: Magyar Színházművészeti Lexikon)

teszi, hogy a nagy tragika miért éppen Széchenyi István, Martinovics Ignác és Petőfi Sándor kultuszát ápolta rendíthetetlenül.

Herczeg Ferenc 1940-ben *A gótikus ház* című művében megemlékezett arról, hogy Jászai Mari „barátságot tartott múlt idők hőseivel és költőivel. Kezébe került a *Kelet népe*, és akkor fölfedezte magának Széchenyi Istvánt. [...] Minden tavasszal, amikor a nagycenki évszázados hársfasor kivirágzott és kilométernyi távolságba árasztotta kábító illatfelhőit, Mirja elzarándokolt a legnagyobb magyar sírjához.” Amikor Széchenyi fia, Béla arra kérte, hogy a cenki látogatás alkalmával keresse fel, és lakjon nála, Jászai így hátrította el a meghívást: „Cenk nekem búcsújárás és nem szórakozás”.

Herczeg magának, illetve a Petőfi Társaságnak és a Petőfi Ház 1909-es megalapításának tulajdonította, hogy Jászai „rávetette magát Petőfi költeményeire, s szinte valamennyit betanulta”. Ez a vonzalom azonban már jóval korábban megszületett. Amikor a színésznő férjével, Kassai Vidorral 1869 áprilisában Kolozsvárra utazott, a szolnoki pályaudvaron Petőfi Zoltánnal találkozott. A felejthetetlen pillanatra később így emlékezett: „Nem akarta elereszteni a kezemet, mikor már a beszállásra sűrgettek. [...] Petőfi! Petőfi eleven vérért érintem most a kezemmel. Ha nem lettem volna a Kassai felesége [...], úgy visszafordultam volna, hogy ott élhessek, ahol Petőfi fia!”

Alighanem ez az élmény ösztönözte arra a színésznőt, hogy évtizedeken át Szilveszter éjszakáján Petőfi szülőhelyére, Kiskőrösre utazzon. Így tett 1925 végén is. A reggeli vonatra várva megfázott, tüdőgyulladást kapott, ágyának esett; s ezt a betegséget már nem tudta kiheverni: 1926. október 5-én, 76 éves korában elhunyt.

Jászai különégeit megmosolyogták, furcsállták különös szokásait. Pedig csak küldetését akarta teljesíteni: „Arra hívtam el, hogy az embereket a magasabb rendű lelki élet régióiba emeljem” – vallotta. A színpadon talán néhányszor sikerült életcélját betölteni.

GAJDÓ TAMÁS

A civil Jászai Mari Strelisky Sándor fotográfus műtermében

Törőcsik Mari élete a színház. Erről mesél. Rendezők, színészek, próbák, előadások, filmek, kitüntetések, sikerek, bukások. A Nemzeti.

És ha az élet apró-cseprő dolgairól beszél, akkor is mindig a színházról. A jelen és a múlt között ingáznak emlékei és történetei Bérczes László beszélgetőkönyvében.

Az '56-os eseményekről, a színészi energiákról szóló részlet után most egy újabbat adunk közre.

HALLOTTAK-E LATINOVITS ZOLTÁN RÓL?

– Ez egy nagy történet. Valójában nem rólam szól, hanem hogy kik között nőttem fel, kiknek köszönhetek mindent. Bejön egyszer a Hungarofilm Dósai Pista a Nemzetibe, *Mari, Acapulcoba megyünk*. Tudja maga, mi az az Acapulco?

Van ott egy filmfesztivál.

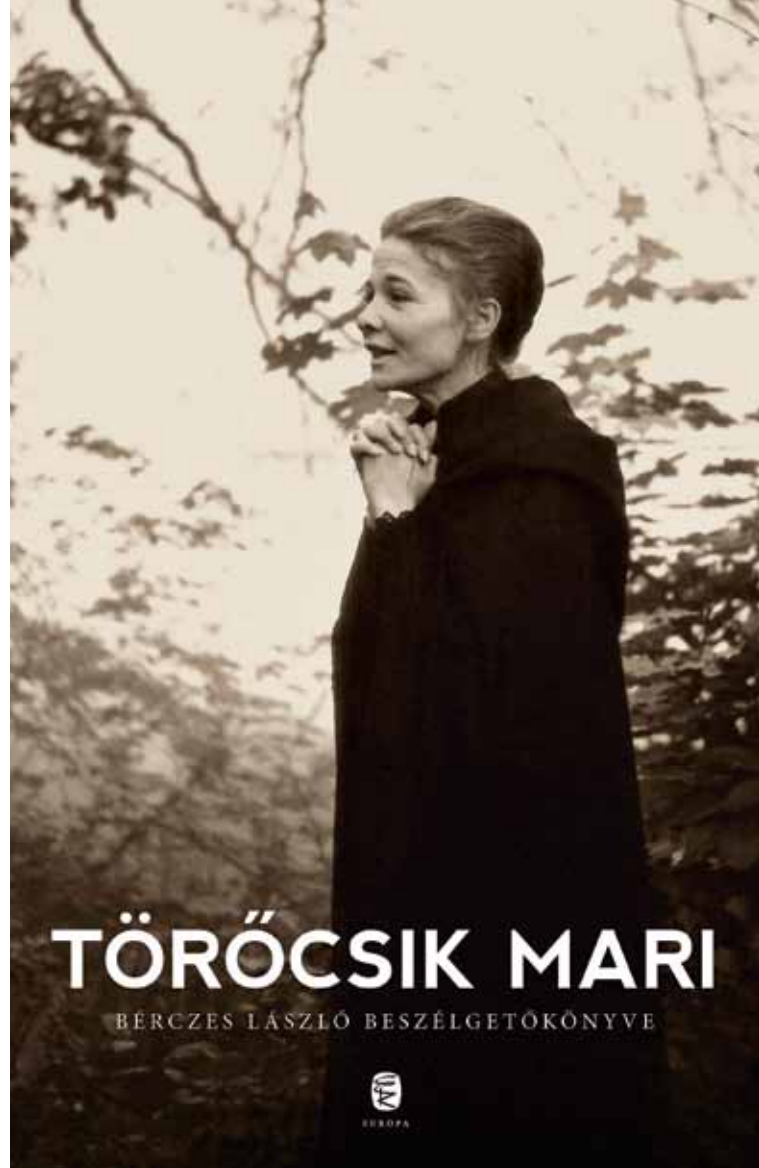
– Na de miért?! Győzött Kubában a forradalom, és a nagyon közeli Miami senki nem ment nyaralni, mert még folytak a harcok. Erre fel a túloldalon, szóval a Csendes-óceán partján egy év alatt felépítették Acapulcót. De a helyet fel is kellett dobni, ezt szolgálta ez a nagy felhajtással megszervezett filmfesztivál is. Az ötvenes években Miguel Alemán volt a mexikói elnök, az ő fiát nevezték ki a fesztivál védnökének, és olyan filmeket hívtak meg, amik az első osztályú fesztiválokon már díjakat nyertek. *Pistuka*, mondom Dósainak, *eszedbe ne jusson, hogy szólj Majornak, mert én most kezdem el próbálni a Katonában*. Akkor még az volt a Nemzeti kamaraszínháza. *A tizenhetedik baba nyara*, ez volt a darab címe, azt már elfelejtettem, ki írta. Mindent elfelejtetek.

Én meg nem tudom, de talán nem a drámairodalom csúcsa.

– Jó előadás volt, és óriási siker. Kezdő voltam még, akkoriban szerződtem a Nemzetibe. Gondolja el, 1958-ban vagyunk, senki sehová nem utazhat, én meg menjek Acapulcoba?! Leszakad a bőr a képemről. De Dósai csak mondja a magáét, *Képzeld el, minden első osztályú, minden luxus!* Tiltakozok. *Hogy képzeld, Pistuka?! Két hétig teszem-veszem magam Mexikóban, ők meg próbálnak?!*

Tudjuk, melyik film volt ez?

– Fogalmam nincs. Ott is kaptam pedig valami díjat, de ezeket én elfelejttem. Hál' istennek olyan sok van, hogy elfelejthesem. Megyek be

másnap a próbára, jön felém Major, az igazgató és vele Várkonyi Zoli, aki rendezte a darabot. Major a nagyszínházból jött át villamossal.

Villamossal a Rákóczi úton?!

– Persze. Akkor még járt ott a villamos.

Nem tudtam. De hát vidéki vagyok, akkor éppen második osztályos az egri négyes iskolában.

– Néznek rám szigorú, rideg tekintettel. Addig egy rossz szavuk se volt hozzám. *Kisasszony*, így Major, *ideje lenne eldönteni, sztárocskák akarunk lenni vagy színészek!* Alig merek megszólalni. *Major elvtárs, miért tetszik ezt neked mondani?* Folytatja, ugyanígy. *Odaállít hozzám ez a Dósai, a Hungarofilm igazgatója, hogy maga Acapulcoba utazik? Ezt mégis hogy képzeled?!* Mindezt az ő fojtott, recsegős hangján mondja, amire Várkonyi üvöltöni kezd. *Maga még nem vette észre, kikkel dolgozik?!* Itt már sírok. Ekkor Major szeme olyan huncutul megcsillan. Megfordulok, mert mintha ő is mögém pillantana. Most képzelje el! Ott térdepel Mészáros Ágika, mellette Básti Lajos, a tanárom, és Lukács Margit, aki nem egy térdepelő nőszemély, aztán Gobbi Hilda és így tovább. Térdepelnek, és mondják. *Tisztelt igazgató úr, Rendező Úr!* Vagyis elvtárs, nyilván. *Mi egy szocialista brigád vagyunk, és azt a szocialista felajánlást szeretnénk tenni, hogy felváltva próbáljuk a kisszínész szerepét azért, hogy ő Acapulcoba utazhasson.* Én elkezdtem zokogni, ők elkezdtek röhögni. Hát ezért villamosozott át Major, ezért üvöltött Várkonyi, ezért térdepeltek ott

„Ekkor Major szeme olyan huncutul megcsillan. Megfordulok, mert mintha ő is mögém pillantana. Most képzelje el! Ott térdepel Mészáros Ágika, mellette Básti Lajos, a tanárom, és Lukács Margit, aki nem egy térdeplős nőszemély, aztán Gobbi Hilda és így tovább.”

a legnagyobb magyar színészek, és közben alig tudták megállni, hogy ne röhögjék el magukat. Aztán amikor visszaérkeztem Mexikóból, kiderült, hogy tényleg betartották az ígéretüket, hol az egyikük, hol a másikuk próbálta a szerepemet. Akkor röhögtek legjobban, amikor Básti utánzott. Ezzel az utazással kapcsolatban volt még egy fontos epizód, aminek tulajdonképpen a Nemzeti régi épületéhez van köze. Lénárt István testvére akkoriban disszidált Kanadába. Lénárt gyártásvezető volt, később meg nagy ember a televízióban, Papszínak hívta mindenki, imádtam őt. Megírta a testvérenek, hogy Töröcsik Mari

ekkor és ekkor száll át Montrealban egy KLM-gépre, és ott tudunk találkozni. Akkor még nem volt ez a nagy szigor a repülőtereken. Igen ám, de valamiért lekéstem a KLM-gépet, úgyhogy nem is egy-két órát, de egy teljes napot töltöttem Montrealban, ahol legalább húsz-harminc disszidens várt rám. Köztük Rákos Erzs, aki osztálytársam volt az Alkotmány utcai közgazdaságiban. Ők vártak engem. Este elmentünk együtt vacsorázni, beszélgettünk, sírtunk, kacagtunk, jó volt. Az az időszak volt ez, amikor az Ausztriában várakozó disszidenseket kezdtek szétdobálni a nagyvilágba, ezért aztán nagyon nagy dolog volt az, hogy ők találkozhattak valakivel, aki Budapestről jött és oda is ment vissza. Mondták, hogy amikor majd hazaérek, helyettük is simogassam meg az órát a Nemzetinél. Azt az órát, amelyiknél valaha ők is randevúztak. Tulajdonképpen az óra miatt mesélem ezt: nem tudom megbocsátani, hogy amikor a Nemzetit felrobbantották, ezt az órát is eltüntették. Egy magas oszlop, rajta képek, hirdetések, a tetején az óra, sok ilyen volt a városban. De a Nemzeti órája volt a randihely. Ma ez emlékhely lehetne. Fotókkal az épületről, a színészekről, Bajor Giziről, Somlayról, Csontosról... Nem bocsátom meg, hogy legalább ezt az órát nem hagyták meg. Jövök egyszer egy forgatásról, velem a kocsiban egy főiskolás lány. A Blahánál megszólal a sofőr, *Drága művésznő, ahányszor itt eljövök, mindig arra gondolok, de jó lenne, ha még állna a Nemzeti Színház*. Azt mondja a főiskolás, *Miért, itt volt a Nemzeti?* Sokan nem tudják. Legalább egy színművészeti szakos illene tudnia. Bár manapság... Állítólag megkérdezték az egyik osztályban, hallottak-e Latinovits Zoltánról – nem hallottak. Hát, ez van.

Jelenet a Tizenhetedik baba nyara című darabból – Mészáros Ági, Básti Lajos, Lukács Margit, Bárdy György | fotó: Wellesz Ella (OSZMI)

A magyar
történelem
és irodalom
hősei a
Nemzetiben.

Petőfi Sándor
János vitéz

Szilágyi Andor
Tóth Ilonka

#magyarhosok500

Vörösmarty Mihály
Csongor és Tünde

Diákoknak
500 Ft!

Molnár Ferenc
Fekete ég –
A fehér felhő

TRILL ZSOLT SÍK FERENC-NÍVÓDÍJAS

A III. Richárd címszerepéért Sík Ferenc-nívódíjat kapott Trill Zsolt. Az elismerést Gyula Város Önkormányzata és a Gyulai Várszínház alapította a fürdőváros nyári fesztiválján születő előadásokban nyújtott kimagasló művészi teljesítmények elismerésére. Shakespeare drámáját ifj. Vidnyánszky Attila rendezésében a gyulai szabadtéri premierje után január 10-én mutatta be a Nemzeti Színház.

ÉDENFÖLDÖN

A budapesti I. számú Gyermekgyógyászati Klinika karácsonyi ünnepségén a Nemzeti Színház Édenföldön című előadásból láthattak részleteket a gyerekek, szüleik, valamint a klinika dolgozói. Az eseményt a Bókay Gyermek-klinikáért Közhasznú Alapítvány szervezte.

TÓTH ILONKA – MÜNCHEN, KOLOZSVÁR

Március 15-én ünnepi előadás keretében látható az 1956-os forradalom és szabadságharc 60. évfordulójára készült Tóth Ilonka című előadás a Münchenben, a Gasteig Kulturális Központ Carl Orff Termében. Április 6-án pedig Kolozsváron lesz látható a Szilágyi Andor művéből Vidnyánszky Attila által rendezett produkció.

AZ ÉV SPORTOLÓI A NEMZETIBEN

A férfiaknál Szilágyi Áront, a nőknél Hosszú Katinát választották a 2016-os év sportolójának a Magyar Sportújságírók Szövetsége (MSÚSZ) által kiírt szavazáson. Az év legjobb ép és paraspotolójának járó elismeréseket immár második alkalommal adták át Nemzeti Színházban rendezett az Év sportolója gálán. A fogyatékos sportolók között a férfiaknál Tóth Tamás úszó győzött, a nőknél a kerekesszékes vívó Krajnyák Zsuzsannát választották a legjobbnak. Az 59. alkalommal kiírt szavazás győztesre 370 sportújságíró voksolt. A gála végén Hosszú Katinka az év magyar sportolója díj mellett 2016 legjobb európai női sportolójának járó elismerést is átvehette a kontinentális sportújságíró szövetség vezetőitől.

PROGRAMAJÁNLÓ

UDVAROS-EST

feb. 5.

Nyáron, este fél tizenegykor

„Ki ne szeretne – egyszer, féltékenységből – megölni valakit?”. Egy szerelmi gyilkosság története egy nő szemszögéből.

mikor? hol?

február 5. – 19 óra 30 • Bajor Gizi Szalon

REJTŐ-EST

feb. 15.

Szájon lőtt tigris

„Rejtő Jenős, sanzonos, kalandos, légiós, fordultatos, tizennégy karátos est, zenéssel és minden bizonnyal! Eldöntöttem, hogy ez a pesti nagy-dumás srác nekem örökre a barátom. És nem csupán lehetőségem, de kötelességem is szólni a barátomról, akivel soha sem találkoztam, mégis jól ismerem.” – várja Önöket: Olt Tamás.

mikor? hol?

február 15. – 19 óra 30 • Bajor Gizi Szalon

RÁHANGOLÓK ÉS KÖZÖNSÉGTALÁLKOZÓK

RÁHANGOLÓDÁS egy előadásra – dramaturgjaink háttérinformációkat osztanak meg az érdeklődőkkel az előadások előtt.

KÖZÖNSÉGTALÁLKOZÓKRA invitáljuk nézőinket az előadások után: találkozás, beszélgetés a művészekkel, alkotókkal.

mikor? hol?

RÁHANGOLÓK az előadások előtt

február 9. – **Tóth Ilonka** (14 órától)

február 13. – **Tóth Ilonka** (14 órától)

február 17. – **Részegek** (18 órától)

február 25. – **Az Úr komédiásai** (18 órától)

február 26. – **Az Úr komédiásai** (14 órától)

KÖZÖNSÉGTALÁLKOZÓK az előadások után

február 21. – **Szenvedély**

Nemzeti Színház (a pontos helyszínről érdeklődjön a színházban)

SZÚCS NELLI ESTJE

feb. 6.

Fedák Sári

Ismernünk kell színjátszásunk nagyjait. És Fedák egyike volt a legnagyobbaknak. Ő volt „A” primadonna. Sztár Pesttől New Yorkig. Molnár Ferencsel rövid és viharos házasságban élt. Bizonyíthatatlan vádak alapján mellőzött lett 1945 után – színpadra többé nem léphetett. Megjárta a csúcsokat és a poklokat. Méltán ünnepelték, és méltatlanul félreállították.

mikor? hol?

február 6. – 19 óra 30 • Bajor Gizi Szalon

VERSEST

feb. 22.

Hazát és szerelmet keresek

A versmondás nem modoros, archaikus bűgös egy szomorkás arcú csellós lány mellett, hanem hitem szerint végtelenül izgalmas, játékos élőbeszéd – vallja Farkas Dénes, aki édesapja, Osztóján Béla (1948–2008) roma költő, író, újságíró verseiből állította össze önálló estjét.

mikor? hol?

február 22. – 19 óra 30 • Bajor Gizi Szalon

Olvasson színházat!

www.nemzetiszhaz.hu/magazin

'56 SZÍNHÁZA

feb. 23.

Színpad és kánpad

Pódium-dokumentum összeállítás az 1956-os forradalom és a megtorlás színházi történeteiből. Sinkovits Imre, Bessenyei Ferenc, Darvas Iván, Mensáros László, a kivégzett Földes Gábor, a külföldön karriert csináló Ferrari Violetta története mellett számos sorsot és szakmai eseményt idéz az előadás. Előadják: Nagyvárad Erzsébet és Rubold Ödön. | **regisztráció: odon.rubold@nemzetiszinhasz.hu**

mikor? hol?

február 23. – 19 óra 30 • Bajor Gizi Szalon

TÓTH AUGUSZTA ESTJE

feb. 27.

Hoztam valamit a hegyekből

Azt mondják, egy ember addig él, amíg emlékeznek rá. Vajon Mezei Máriára hányan emlékeznek napjainkban? És hogyan? – kérdezi Tóth Auguszt, aki egy monodrámaival „felel”. Izgalmas kalandozásra hívja a nézőket, hogy közösen idézhessék fel sok zenével, humorral és ironiával fűszerezve az Asszony, Ember, Művész életét.

mikor? hol?

február 27. – 19 óra 30 • Bajor Gizi Szalon

NEMZETI

A magazin megtalálható országszerte az Alexandra könyvtárházakban és boltjaiban.

ALEXANDRA

KÖLYÖKNAP

feb. 26.

Farsang a színházban

A Tamariska együttes és a Zagyva banda farsangi táncházával, a Leopold születésnapja zenés előadással (Debreceni Zene Theatreum) várja vendégeit a Nemzeti Kölyöknapja. A gyerekes családoknak a színházi programokon kívül játékokat és kézműves foglalkoztatásokat is kínálunk.

mikor? hol?

február 26. – 10 órától • *Ingyenes program!*

a földszinti előcsarnokban és a Gobbi Hilda Színpadon

KIÁLLÍTÁS FINISSZÁZS

Háromszázezer magas Cé – SIMÁNDY 100 címmel nyílt kiállítás a száz éve született Simándy József operaénekes tiszteletére. A programsorozat fináléja során neves operaházi művészeket, a hazai zenei közélet kiválóságait látjuk vendégül.

Válogatás a programból:

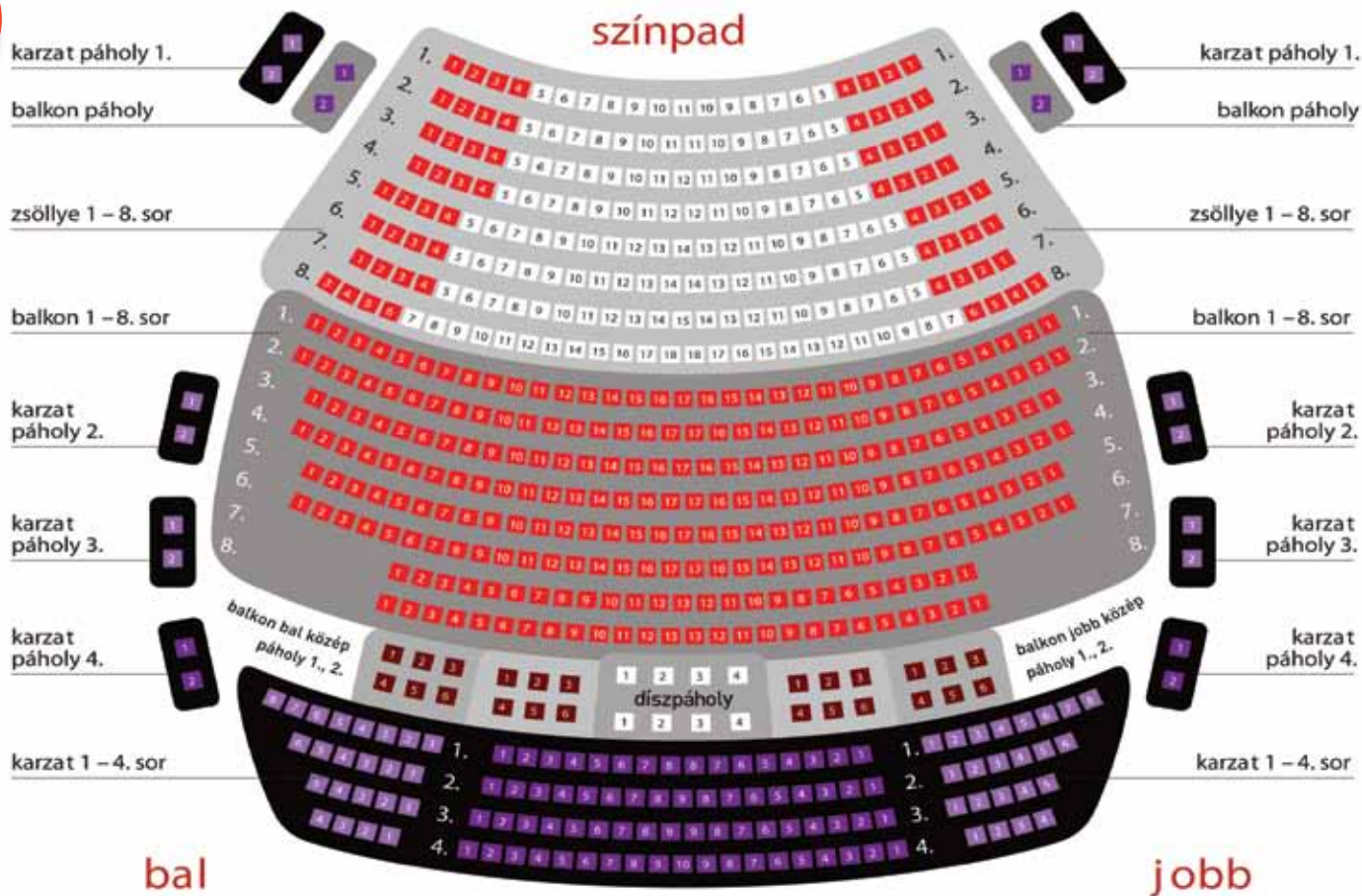
- Találkozás Rost Andreával és Harazdy Miklóssal
- Ki nyer ma? – Játék és muzsika 60 percben (Czigány Györgygyel és Boros Attilával)
- Tárlatvezetések a kurátorokkal
- Filmvetítések
- Múzeumpedagógiai program a kiállításban

mikor? hol?

2017. március 5. 10–19 óra

Bajor Gizi Színházmúzeum I belépő: 500 Ft

www.oszmi.hu

Nagyszínpad jegy

☐ 1. Árkategória
 ☐ 2. Árkategória
 ☐ 3. Árkategória
 ☐ 4. Árkategória

ÖT NAP ELŐNY!

Aki bérletvásárláskor megadja az e-mailcímét, minden hónapban értesítést kap: **ÍGY ÖT NAP ELŐNYT ÉLVEZ**, hogy szabadon lefoglalja bérletes helyét a „normál” jegyvásárlók előtt.

Bővebb jegy- és bérletinformációk

Jegypénztár a Nemzeti Színházban

1095 Budapest, Bajor Gizi park 1.
telefon: (+36 1) 476 6868

Nyitvatartás:

hétköznap 10-18 óra között (ebédidő: 13-13.20), munkaszüneti és ünnepnapokon 14-18 óra között, illetve az előadások kezdetéig.

Andrássy úti jegyiroda

1061 Budapest, Andrássy út 28.
telefon: (+36 1) 373 0963; 373 0964; 373 0996; 354 1777

Nyitvatartás:

hétköznapokon 10 és 19, szombaton 11 és 19 óra között, vasárnap zárva

bérlet- és jegyrendelés: jegy@nemzetisinhaz.hu

LAST MINUTE DIÁKJEGY – 500 FT

A kedvezmény játszóhelytől és szektortól függetlenül érvényes diákigazolvány felmutatásával vehető igénybe, a színház jegypénztárában, az előadás megkezdése előtt egy órával. A megmaradt jegyek ára egységesen 500 Ft. Egy igazolvánnyal egy jegyet lehet vásárolni.

PEDAGÓGUSOK ÉS DIÁKOK FIGYELMÉBE AJÁNLJUK!

A csoportos diákjegyénél is kedvezőbben, 50%-os engedménnyel vásárolhatnak a diákok és a pedagógusok is diákbérletet.

» A bérletek a stúdiószínpadokon nem helyreszólóak, a helyfoglalás az érkezés sorrendjében történik!

» A bérletek nem érvényesek a Madách Imre Nemzetközi Színházi Találkozó (MITEM) előadásaira és a premierekre (kivéve a korlátozott számban váltható MECÉNÁS bérletet).

» Diákbérlet vásárlásához igazolvány bemutatása szükséges!

» Felhívjuk nézőink figyelmét, hogy a bérletek egy évadra érvényesek.

» A szabadbérletek automatikus belépésre nem jogosítanak, ezért kérjük, időben foglalják le és vegyék át jegyeiket. A jegyek a bérletszelvény ellenében a Nemzeti Színház jegypénztárában, vagy a jegyirodában vehetők át.

» A műsorváltozás jogát fenntartjuk!

VÁLTSON BÉRLETET A 2016/17-ES ÉVADRA IS!

Válasszon szabadbérleteink közül! Ön választhatja ki az előadást, a helyet és az időpontot is! Kombinált bérleteinkben nagyszínpadi és stúdiósínpadi előadások vegyesen szerepelnek. Bérleteinket kedvező áron, a napi jegyárnál 30%-kal olcsóbban vásárolhatja meg, a diákok speciális kedvezményben részesülnek.

„KISSZÍNPADI” SZABADBÉRLETEK

(Gobbi Hilda Színpad, Kaszás Attila Terem, Bajor Gizi Szalon, rendhagyó nagyszínpadi nézőtér):

HEVESI SÁNDOR bérlet **szabadbérlet, 5 előadásra**

Bármely, repertoáron lévő „kisszínpadi” előadásra érvényes
9 100 Ft

LUKÁCS MARGIT bérlet **szabadbérlet, 4 előadásra**

Bármely, repertoáron lévő „kisszínpadi” előadásra érvényes
7 300 Ft

NÉMETH ANTAL bérlet **szabadbérlet, 3 előadásra**

Bármely, repertoáron lévő „kisszínpadi” előadásra érvényes
5 500 Ft

KOMBINÁLT SZABADBÉRLETEK

MÉSZÁROS ÁGI bérlet **szabadbérlet, 5 előadásra**

Bármely, repertoáron lévő 3 nagyszínpadi és 2 stúdiósínpadi előadásra érvényes
I. kategória 11 600 Ft
II. kategória 9 900 Ft
III. kategória 8 000 Ft

SINKOVITS IMRE bérlet **szabadbérlet, 5 előadásra**

Bármely, repertoáron lévő 2 nagyszínpadi és 3 stúdiósínpadi előadásra érvényes
I. kategória 10 800 Ft
II. kategória 9 700 Ft
III. kategória 8 400 Ft

JÁSZAI MARI bérlet **szabadbérlet, 4 előadásra**

Bármely, repertoáron lévő 2 nagyszínpadi és 2 stúdiósínpadi előadásra érvényes
I. kategória 8 900 Ft
II. kategória 7 800 Ft
III. kategória 6 100 Ft

NAGYSZÍNPADI SZABADBÉRLETEK

I. árkatagória: zsöllye | II. árkatagória: balkon |

III. árkatagória: karzat

TOLNAY KLÁRI bérlet **szabadbérlet, 5 előadásra**

Bármely, repertoáron lévő nagyszínpadi előadásra érvényes
I. kategória 13 300 Ft
II. kategória 10 500 Ft
III. kategória 7 400 Ft

EGRESSY GÁBOR bérlet **szabadbérlet, 4 előadásra**

Bármely, repertoáron lévő nagyszínpadi előadásra érvényes
I. kategória 10 700 Ft
II. kategória 8 400 Ft
III. kategória 5 900 Ft

SZIGLIGETI EDE bérlet **szabadbérlet, 3 előadásra**

Bármely, repertoáron lévő nagyszínpadi előadásra érvényes
I. kategória 8 000 Ft
II. kategória 6 300 Ft
III. kategória 4 400 Ft

DIÁKBÉRLETEK

BUBIK ISTVÁN diákbérlet **szabadbérlet, 4 előadásra**

Bármely, repertoáron lévő nagyszínpadi előadásra érvényes
I. kategória 7 600 Ft
II. kategória 6 000 Ft
III. kategória 4 200 Ft

KASZÁS ATTILA diákbérlet **szabadbérlet, 3 előadásra**

Bármely, repertoáron lévő nagyszínpadi előadásra érvényes
I. kategória 5 700 Ft
II. kategória 4 500 Ft
III. kategória 3 200 Ft

LATINOVITS ZOLTÁN diákbérlet **szabadbérlet, 3 előadásra**

Bármely, repertoáron lévő 2 nagyszínpadi és 1 stúdiósínpadi előadásra érvényes
I. kategória 5 100 Ft
II. kategória 4 300 Ft
III. kategória 3 400 Ft

SOÓS IMRE diákbérlet **szabadbérlet, 3 előadásra**

Bármely, repertoáron lévő stúdiósínpadi előadásra érvényes
3 900 Ft

Választható előadások listája

NAGYSZÍNPAD: Tamási Áron: **VITÉZ LÉLEK**, Petőfi Sándor: **JÁNOS VITÉZ**, William Shakespeare: **SZENTIVÁNEJI ÁLOM, FEKETE ÉG** – Molnár Ferenc: **A FEHÉR FELHŐ**, Sarkadi István – Fábri Zoltán – Nádasz László – Vincze Zsuzsa: **KÖRHINTA**, Cervantes – Verebes Ernő: **DON QUIJOTE**, Vörösmarty Mihály: **CSONGOR ÉS TÜNDE**, Szarka Tamás: **ÉDEN FÖLDÖN**, Ferenczi György és a Rackajam: **BETYÁRJÁTÉK**, Edmond Rostand: **CYRANO DE BERGERAC**, továbbá az évad folyamán érkező vendégjátékok és bemutatók

STÚDIÓSÍNPADOK (Gobbi Hilda Színpad, Kaszás Attila Terem, Bajor Gizi Szalon, rendhagyó nézőtér a Nagyszínpadon): Krúdy Gyula nyomán: **SZINDBÁD**, Galambos Péter – Kovács-Cohner Róbert: **BOLDOGSÁGLABIRINTUS**; Szergej Medvedyev: **FODRÁSZNŐ**; Adam Long – Daniel Singer – Jess Borgeson: **SÖR** – **SHAKESPEARE ÖSSZES RÖVIDÍTVE** (angol nyelven), Földes László Hobo: **BALLADA A KÉT SEBZETT HATTYÚRÓL**,

Földes László Hobo: **TUDOD, HOGY NINCS BOCSÁNAT**, Földes László Hobo: **A FÖLTÁMADÁS SZOMORÚSÁGA**; Földes László Hobo: **HALJ MEG ÉS NAGY LESZEL**; Anton Csehov: **HÁROM NŐVÉR**, Anton Csehov: **EGY-FELVONÁSOS KOMÉDIÁK, ISTEN OSTORA** (Bánffy Miklós: A nagyúr), Szénási Miklós – Oleg Zsukovszkij – Lénard Ödön: **MESÉS FÉRFIAK SZÁR- NYAKKAL**, Örkény István: **TÓTÉK**, Juhász Ferenc: **SZARVASSÁ VÁLTOZOTT FIÚ**, William Nicholson: **ÁRNYORSZÁG**, Petőfi Sándor: **A HELYSÉG KALAPÁCSA**, Henrik Ibsen: **BRAND**, Márai Sándor: **CSALÁDI KÉRDÉS** – **BEFEJEZETLEN SZIMFÓNIA, 6** – Anton Csehov: A hatos számú kórterem című elbeszélése nyomán, Vladislav Vančura – Ernyei Bea – Galambos Péter: **SZESZÉLYES NYÁR**, Conor McPherson: **A GÁT**, Bertolt Brecht: **GALILEI ÉLETE**, Weöres Sándor: **PSYCHÉ**, Marguerite Duras: **NYÁRON, ESTE FÉL TIZENEGYKOR, FEDÁK SÁRI**, Mezei Mária: **HOZTAM VALAMIT A HE- GYEBŐL, HAZÁT ÉS SZERELMET KERESSEK**, továbbá az évad folyamán érkező vendégjátékok és bemutatók

Nagyszínpad	1	Sze	19:00
Kaszás Attila Terem	1	Sze	19:30
Nagyszínpad	2	Cs	19:00
Gobbi Hilda Színpad	2	Cs	19:00
Nagyszínpad	3	P	19:00
Gobbi Hilda Színpad	3	P	19:00
Kaszás Attila Terem	3	P	19:30
Nagyszínpad	4	Szo	15:00
Nagyszínpad	5	V	19:00
Bajor Gizi Szalon	5	V	19:30
Gobbi Hilda Színpad	6	H	19:00
Kaszás Attila Terem	6	H	19:30
Bajor Gizi Szalon	6	H	19:30
Nagyszínpad	7	K	19:00
Gobbi Hilda Színpad	7	K	15:00
Nagyszínpad	8	Sze	15:00
Kaszás Attila Terem	8	Sze	19:30
Nagyszínpad	9	Cs	15:00
Gobbi Hilda Színpad	9	Cs	19:00
Nagyszínpad	10	P	19:00
Gobbi Hilda Színpad	10	P	19:00
Kaszás Attila Terem	10	P	19:30
Nagyszínpad	11	Szo	19:00
Kaszás Attila Terem	11	Szo	15:00
Kaszás Attila Terem	11	Szo	19:30
Bajor Gizi Szalon	11	Szo	19:30
Nagyszínpad	12	V	19:00
Gobbi Hilda Színpad	12	V	19:00

Vitéz lélek I Tamási Áron

A föltámadás szomorúsága – Ady Endre-est I Földes László Hobo

A miniszter felesége I Branislav Nušić

Részegek I Ivan Viripajev

Cyrano de Bergerac I Edmond Rostand

Árnyország I William Nicholson

Ballada a két sebzett hattyúról I Földes László Hobo

Éden földön I Szarka Tamás

Szentivánéji álom I William Shakespeare

Nyáron, este fél tizenegykor I Marguerite Duras – Vörös Róbert

Addikt I Szücs Zoltán I a Pécsi Nemzeti Színház vendégjátéka

Brand I Henrik Ibsen

Fedák Sári I Szűcs Nelli önálló estje

Körhinta I Sarkadi Imre – Fábri Zoltán – Nádasz László – Vincze Zsuzsa

A helység kalapácsa I Petőfi Sándor

Csongor és Tünde I Vörösmarty Mihály

Galilei élete I Bertolt Brecht

Tóth Ilonka I Szilágyi Andor I 14 órától **ráhangoló** a szerzővel

Zoltán újratemetve I Zelei Miklós

Szentivánéji álom I William Shakespeare

Shakespeare Összes Rövidítve I Madhouse Theatre Company | angol nyelven

Psyché I Weöres Sándor

A krokodilus I F. M. Dosztojevszkij

Shakespeare Összes Rövidítve I Madhouse Theatre Company | angol nyelven

A Gulag virágai I Földes László Hobo

Nyáron, este fél tizenegykor I Marguerite Duras – Vörös Róbert

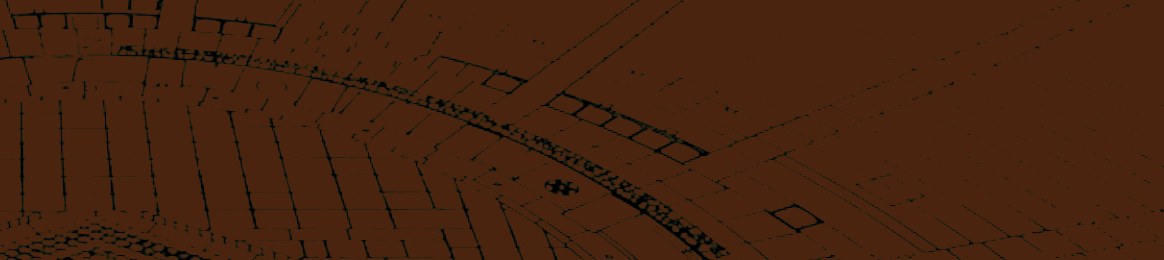
Betyárjáték I Ferenczi György és a Rackajam

Szarvassá változott fiú I Juhász Ferenc

DIÁKKEDVEZMÉNY:

» #magyarhosok500 - a magyar irodalom remekművei a Nemzeti Színházban 500 forintért, minden diáknak!

» A jelenlegi repertoárból az alábbi magyar darabok 2017 januárjától diákigazolvánnyal rendelkezőknek egységesen 500 Ft-ba kerülnek (1 jegy/fő):
Csongor és Tünde, János vitéz, Tóth Ilonka, Fekete ég – A fehér felhő.

Nagyszínpad	13	H	15:00
Kaszás Attila Terem	13	H	19:30
Nagyszínpad	14	K	15:00
Gobbi Hilda Színpad	14	K	15:00
Nagyszínpad	15	Sze	15:00
Kaszás Attila Terem	15	Sze	19:30
Bajor Gizi Szalon	15	Sze	19:30
Nagyszínpad	16	Cs	15:00
Gobbi Hilda Színpad	16	Cs	19:00
Nagyszínpad	17	P	19:00
Gobbi Hilda Színpad	17	P	19:00
Gobbi Hilda Színpad	20	H	15:00
Kaszás Attila Terem	20	H	19:30
Gobbi Hilda Színpad	21	K	19:00
Gobbi Hilda Színpad	22	Sze	19:00
Kaszás Attila Terem	22	Sze	19:30
Bajor Gizi Szalon	22	Sze	19:30
Bajor Gizi Szalon	23	Cs	19:30
Nagyszínpad	24	P	19:00
Nagyszínpad	25	Szo	19:00
Kaszás Attila Terem	25	Szo	19:30
Nagyszínpad	26	V	15:00
Nagyszínpad	27	H	19:00
Gobbi Hilda Színpad	27	H	19:00
Bajor Gizi Szalon	27	H	19:30
Nagyszínpad	28	K	19:00
Kaszás Attila Terem	28	K	19:30

Tóth Ilonka I Szilágyi Andor I 14 órától ráhangelő a szerzővel
Tudod, hogy nincs bocsánat – József Attila est I Földes László Hobo
János vitéz I Petőfi Sándor
A helység kalapácsa I Petőfi Sándor
János vitéz I Petőfi Sándor
A gát I Conor Mcpherson
Szájon lőtt tigris – Rejtő Jenő est I Olt Tamás önálló estje
Fekete ég – háborús előhang
Molnár Ferenc: A fehér felhő – mirákulum egy részben
Tóték I Örkény István
A miniszter felesége I Branislav Nušić
Részegek I Ivan Viripajev I 18 órától ráhangelő
Liliomfi I Szigligeti Ede
Galilei élete I Bertolt Brecht
Szenvedély I Ingmar Bergman I előadás után közönségtalálkozó
Szenvedély I Ingmar Bergman
A Gulag virágai I Földes László Hobo
Hazát és szerelmet keresek I Farkas Dénes önálló estje
Színpad és kánpad I Rubold Ödön és Nagyvárad Erzsébet műsora
Az Úr komédiásai I Michel de Ghelderode I PREMIER
Az Úr komédiásai I Michel de Ghelderode I 18 órától ráhangelő
Brand I Henrik Ibsen
Az Úr komédiásai I Michel de Ghelderode I 14 órától ráhangelő
Mesés férfiak szárnyakkal I Oleg Zsukovszki – Szénási Miklós – Lénárd Ödön
Jelenben a múlt – Róluk beszélve I a Nemzeti Táncszínház vendégelőadása
Mezei Mária: Hoztam valamit a hegyekből I Tóth Augusztina önálló estje
Csongor és Tünde I Vörösmarty Mihály
Rokonok söre I Berecz András ének- és mesemondó estje

Kísérőrendezvényeinkről az 48–49. oldalon tájékozódhat. | A műsorváltoztatás jogát a színház fenntartja!
Az Úr komédiásai, Tóth Ilonka, A krokodilus és a Szenvedély 14, a Szentivánéji álom, a Cyrano és a Szesélyes nyár 16,
a Psyché 18 éven felülieknek ajánlott!

SZCENÁRIUM

A Nemzeti Színház művészeti folyóirata –
2017. január, V. évfolyam, 1. szám

Fókuszban: Faust, passió, Ghelderode

A *Faust* Purcărete rendezésében az idei MITEM szenzációjának ígérkezik. Bessenyei Gedő István írása azt járja körül, hogy a posztdramatikus színház eszköztára, vizuális nyelvezete milyen új olvasatát adja e mitikus előidőkben gyökerező történetnek. Szent Ferenc legendáriuma a keresztény kultúrkör, az európai középkor nagy narratívája, mely Ghelderode feldolgozásában az első világháborút követő időszak kijózanító felismeréseinek és apokaliptikus vízióinak keresztül tárul fel. Most folynak a *Csíksomlyói passió* próbái is – ehhez ajánljuk a magyar ősvallás Babba Máriájáról szóló írást, aki a székel és a csángó magyarság hite szerint azonos a csíksomlyói Szűz Máriával.

„Nem csoda, hogy – főként Keleten, de Nyugaton is – valaha a színművészet csúcspontjának tartották, amikor a nők férfiszerepet, illetve a férfiak női szerepet játszottak; akkoriban ugyanis épp a fordítottját cselekedték annak, mint amit egy mai színész tesz, amikor a színpadon nemet vált. A hagyományos nem-váltó színész nem felvette, hanem épp ellenkezőleg, levette a férfi vagy női nemének maszkját, hogy gyengéd vagy erőteljes temperamentumát látni engedje, felragyogtassa. Ez a fajta előadásmód független a férfiakra vagy nőkre jellemző viselkedési mintáktól, melyhez nemük eltérő kulturális háttere folytán igazodniuk kellene.” (*Eugenio Barba*)

„Ha isten semleges nemű (ami persze vitatható), akkor a sátán kettős nemű, és ha az isten mégis inkább férfi, mint nő (merthogy atya is, fiú is), akkor a sátán joggal tételezhető inkább nőnek, mint férfinak – elvégre a zsidó-keresztény kultúra nőiség-fogalma már az édenkerti alma elfogadásával gyanúba keveredett. Mi sem ésszerűbb tehát, mint hogy [a Purcărete rendezte *Faustban*] Mefisztó, aki e kontextusban egyszerre kígyó és Éva, de mindenképp kísértő, nő legyen, pénisszel, nem pedig férfi, mellekkel.” (*Bessenyei Gedő István*)

„Az önző férj, aki simán lemond feleségéről, csak hogy ő maga tovább élhessen, egy hőstett révén visszakapja szeretett hitvesét. [Alkésztisznek] vissza kell térnie Thanatosz karjaiból, hogy továbbra is Admetsz feleségeként éljen tovább, most már a neki rendelt, saját haláláig. Mindkettejüknek az alku szívenkéntes tudatával kell egymás mellett tovább létezniük. Miféle happy end ez? Alkésztisz áldozatának halotti fáklyái megvilágítják a továbbélés gyötrelmének pszichológiai tényét.” (*Végh Attila*)

A januári szám tartalmából:

Miért mindig a főhős lö gyorsabban a westernfilmekben? –

Eugenio Barba a színész titokzatos varázserejéről • A Sátán valódi

teste az álca mögött – **Bessenyei Gedő István** írása **Purcărete**

Faustjáról • Vígjáték vagy tragédia? – Euripidész *Alkésztiszét* **Végh**

Attila elemzi • Szent Ferenc menyegzője Szegénység kisasszonya

– részlet **Michel de Ghelderode** misztériumjátékából • Babba

Mária – **Daczó Árpád** a csíksomlyói búcsú eredetéről • Miért bukott

meg 1913-ban A kékszakállú herceg vára? – **Balogh Géza** a magyar

avantgárd színház kezdeteiről • Mi a jó színházi fotó titka? – **Korniss**

Péter • „Olyan voltam, mint egy traktor egy cserép virágföld előtt” –

Gabnai Katalin

„1913. április 21-én a Nyugat matinét rendezett Balázs Béla két egyfelvonásos misztériumjátékából, *A szent szűz véréből* és *A kékszakállú herceg várából*. A botrányba fulladó bemutató a magyar szellemi élet egyik sokszorosán szegénytelenjes fejezete. A két darab közötti szünetben Bartók Béla zongorázott, akinek egyetlen operája, a Balázs Béla szövegére komponált *A kékszakállú herceg vára* ekkor már másfél éve készen volt, csak a kutya sem tudott róla. A Lipótvárosi Kaszinó pályázatára benyújtott művet a bírálóbizottság előadhatatlannak minősítette.” (*Balogh Géza*)

„Egy idő után elkezdtek a lehetőségeim összeaszalódni, és órát se kaptam. Olyan voltam, mint egy traktor egy cserép virágföld előtt. Mi az, hogy nekem csak heti két órám van az egyetemen? Ezért utazzak ötszáz kilométert? Az is közrejátszott, hogy amikor megrendeztem az *Úrhatnám polgárt*, Bécsy Tamás kicsit kapatosan rám förmedt: Most dönts el, anyám, hogy tragédiát csinálsz, vagy komédiát! Én ettől lebénultam. Másodszorra éreztem, hogy milyen az, amikor nem hisznek benned, ha félreértene, akkor hogyan szivárogo el az erőd.” (*Gabnai Katalin*)

Felhívjuk olvasóink figyelmét, hogy

a **szcenárium**-lapszámokhoz

való hozzájárulás módjáról a lap szerkesztőségénél

érdeklődhetnek:

+36 1 476 68 76

szcenárium

A Nemzeti Színház művészeti folyóirata

Charlotte Landreau, Soloist, Martha Graham Dance Company
Photo Courtesy of NYC Dance Project

BUDA PEST TÁNC FESTIVÁL

2017. február 18.–március 1.

www.tancfesztival.hu

nka
Nemzeti Kulturális Alap

NEMZETI
TÁNCSZÍNHÁZ

Földes László Hobo és Pál Lajos – jelenet A Gulag virágai című előadásból

PREMIER: Michel de Ghelderode: **Az Úr komédiásai**

TOVÁBBI ELŐADÁSOK: Tamási: **Vitéz lélek** I Hobo: **A föltámadás szomorúsága** I Nušić: **A miniszter felesége** I Viripajev: **Részegek** I Rostand: **Cyrano de Bergerac** I Nicholson: **Árnyország** I Hobo: **Ballada a két sebzett hattyúról** I Szarka: **Éden földön** I Shakespeare: **Szentivánéji álom** I Duras: **Nyáron, este fél tizenegykor** I Ibsen: **Brand** I Szűcs Nelli önálló estje: **Fedák Sári** I Sarkadi – Fábri – Nádas – Vincze: **Körhinta** I Petőfi: **A helység kalapácsa** I Vörösmarty: **Csongor és Tünde** I Brecht: **Galilei élete** I Szilágyi: **Tóth Ilonka** I Zelei: **Zoltán újratemetve** I Madhouse Theatre Company: **SÖR** I Weöres: **Psyché** I Dosztojevszkij: **A krokodilus** I Hobo: **A Gulag virágai** I Ferenczi György és a Rackajam: **Betyárjáték** I Juhász Ferenc: **A szarvassá változott fiú** I Hobo: **Tudod, hogy nincs bocsánat** I Petőfi: **János vitéz** I Mcpherson: **A gát** I Olt Tamás önálló estje: **Szájon lőtt tigris** I **Fekete ég** (háborús előhang) – Molnár Ferenc: **A fehér felhő** (mirákulum egy részben) I Örkény: **Tóték** I Szigligeti: **Liliomfi** I Bergman: **Szenvedély** I Farkas Dénes önálló estje: **Hazát és szerelmet keresek** I Oleg – Szénási – Lénárd: **Mesés férfiak szárnyakkal** I Tóth Augusztina önálló estje: **Mezei Mária – Hoztam valamit a hegyekből**